

TOEKOMSTVERHALEN

HOE ZIEN APELDOORNERS 2030?

VERSIE OKTOBER 2018

VOORWOORD

Eén van de grootste veranderingen en uitdagingen voor de komende jaren is de invoering van de Omgevingswet. Voor gemeenten en ook voor inwoners en ondernemers. Meer ruimte voor initiatieven van inwoners en ondernemers en tegelijkertijd een grotere verantwoordelijkheid.

En voor ons als gemeente ook een andere manier van werken waarin we ruimte geven en inwoners helpen die initiatieven uit te voeren. Om die reden zijn we de afgelopen maanden begonnen met het gesprek met onze inwoners, met u! En dat is goed bevallen. Dat gaan wij vaker doen.

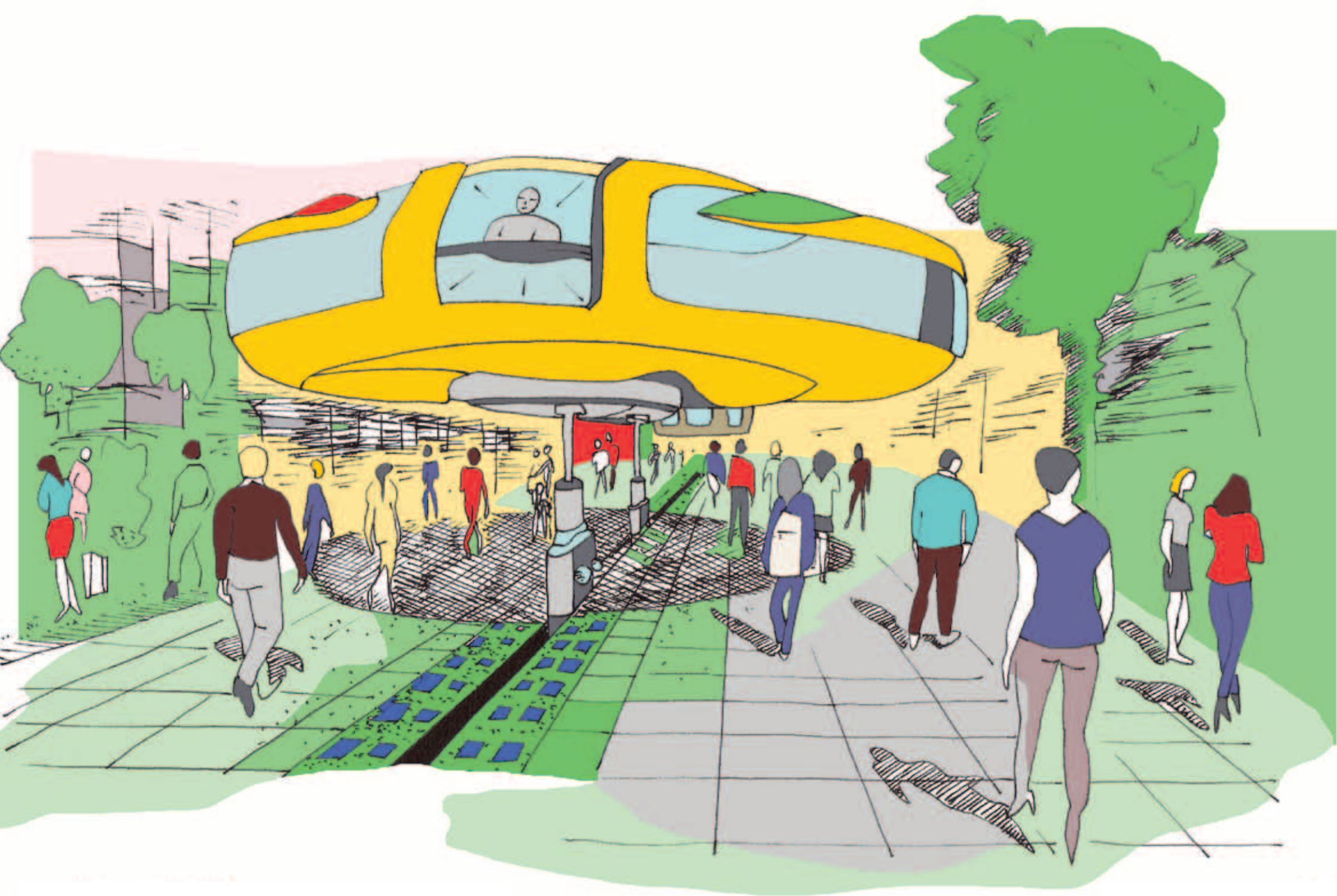
We hebben de afgelopen maanden gesproken met een grote groep Apeldoorners over de toekomst van de stad en de dorpen. Hoe ziet Apeldoorn er in 2030 uit? Hoe vervoeren we ons? Waar wonen we en hoe? Hoe gaan we met onze natuur om? Een groot aantal betrokken inwoners, ongeveer 200, praatten mee over de toekomst van 'hun' Apeldoorn.

Uit die gesprekken kwamen goede verhalen over de belangrijke waarden die Apeldoorn maken wat het is en hoe inwoners denken over de ontwikkeling van onze mooie gemeente. Uit de gesprekken kwam veel waardering voor het mooie en ruime Apeldoorn, met onze prachtige parken en omringende landschappen en dorpen. Als basiswaarde in ons Apeldoorn: samen en saamhorigheid, er voor elkaar zijn en voor elkaar zorgen. Aandacht voor bereikbaarheid van de binnenstad en voor de leefbaarheid van de dorpen.

De rijke oogst is samengevat in deze Toekomstverhalen. Van dromen en vergezichten tot concrete plannen waar onze inwoners het liefst direct mee aan de slag gaan, samen met ons. Voor ons als gemeente een leidraad waarlangs wij de manier waarop wij met onze omgeving omgaan verder gaan inrichten. Een omgevingsvisie en omgevingsplannen maken, gebaseerd op de waardevolle input van onze inwoners en ondernemers. Maar niet alleen op inhoud, ook de manier waarop we deze Toekomstverhalen hebben opgehaald geeft houvast over hoe we inwoners en ondernemers betrekken bij het vormgeven van onze omgeving.

Ik hoop dat jullie bij het lezen net zo geïnspireerd raken als ik bij het lezen van de Toekomstverhalen voor Apeldoorn 2030!

Wethouder Jeroen Joon

BERICHT VAN DE TOEKOMST

Ik testte (onvoorspelbaar, wispelturig)
de scherpte van uw vooruitziende blik
vertoonde mij soms kort en ongedurig
in flits en glimp, in droom en koffiedik

Ik zag u fraaie toekomstplannen smeden
uw ongebreidelde gedrevenheid
het reiken van uw hand vanuit uw 'heden'
ideeënbussen, reizend door de tijd

Uw noeste pogingen om mij te duiden
zijn voelbaar op mijn verre, vaste stek
Hier vinden al uw peilende geluiden
verrassend passend (als muziek) hun plek

Door u, die zich nieuwsgierig tot mij wendt
voel ik me blij en min of meer 'gekend'

© Aad van der Waal / stadsdichter Apeldoorn 2018

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk 1: Inleiding	8
Hoofdstuk 2: De aanpak	12
Hoofdstuk 3: Identiteit en groei	16
Hoofdstuk 4: Samenleven en wonen	24
Hoofdstuk 5: Werk en onderwijs	32
Hoofdstuk 6: Duurzaamheid	38
Hoofdstuk 7: Verkeer en vervoer	44
Extra activiteiten	
- Netwerk Transformatoren voor Begrip	50
- Toekomstcafé voor jongeren	54
- Jongeren over de wijk van de toekomst	58
Slotbijeenkomst	60
Nabeschouwing	62
Colofon	64

www.sva-museumbussen.nl
informatie: 06-53554690

323

HOOFDSTUK 1: INLEIDING

Voor u liggen verhalen over de toekomst van Apeldoorn. Hoe vinden de inwoners van Apeldoorn dat hun gemeente eruit moet zien in 2030? Het is een bonte verzameling van beelden, verhalen en ideeën geworden, opgetekend uit de vele gesprekken die we de afgelopen maanden hebben gevoerd. In de periode van maart tot en met juli 2018 hebben ruim 200 Apeldoorners hun stem laten horen. De veelheid aan creatieve ideeën en de kwaliteit van de gesprekken is indrukwekkend. Wij zijn alle deelnemers enorm dankbaar voor hun inbreng en enthousiasme. Immers, niemand kent Apeldoorn beter dan uzelf!

Iedere inwoner heeft een eigen beleving van Apeldoorn, en daarmee een eigen toekomstverhaal. Deze beelden wijzen niet altijd in dezelfde richting. Sommige verhalen zijn populairder dan andere. Sommige sluiten elkaar uit, of botsen een beetje. Dat mag. Dit document is een verslaglegging van alle gesprekken die we hebben gevoerd, en heeft tot doel om die in al hun veelzijdigheid te laten zien. We trekken dus nog geen conclusies en maken nog geen keuzes.

In dit inleidende hoofdstuk nemen we u mee in de achtergrond van de Toekomstverhalen. Wat is eraan vooraf gegaan, hoe zijn ze tot stand gekomen en wat kunt u in het vervolg verwachten? Wij vertellen u er graag meer over.

Waarom dit participatietraject?

De gemeente staat aan de vooravond van het opstellen van een omgevingsvisie. Dit is een nieuw beleidsinstrument, in het kader van de nieuwe Omgevingswet. De omgevingsvisie zet de koers uit voor de toekomst van Apeldoorn. Hoe willen we met elkaar wonen, werken, leren en recreëren? Hoe zien we onze leefomgeving voor ons als het gaat om ruimte, water, natuur, milieu, infrastructuur en cultureel erfgoed? En hoe gaan we om met ontwikkelingen als klimaatverandering, de energietransitie en nieuwe technieken?

Op verzoek van de gemeenteraad is het proces van de omgevingsvisie benut om te experimenteren met verschillende vormen van participatie. Er is veel werk van gemaakt om met inwoners in gesprek te gaan die we nog niet eerder hebben gesproken (zie hoofdstuk 2). Dit proces is voor de gemeente een leerproces om erachter te komen op welke

manieren Apeldoorners betrokken willen zijn bij gemeentelijk beleid. Wat past bij Apeldoorn en hoe bereiken we verschillende groepen mensen? De lessen die we hieruit opdoen, worden gedeeld met de gemeenteraad en zullen worden gebruikt om beleidsparticipatie in Apeldoorn verder vorm te geven.

De eerste stap naar een toekomstvisie is zonder een gemeentelijke agenda met inwoners in gesprek te gaan. Om de objectiviteit van het participatietraject te waarborgen, is een extern bureau geworven via een aanbesteding. Lysias en Maatschap voor Communicatie hebben deze aanbesteding gewonnen en hebben dit proces vormgegeven in samenwerking met de gemeente.

Hoe kunt u dit stuk opvatten?

Dit document kunt u beschouwen als de samenvatting van al het materiaal dat er is opgehaald. Wij hopen dat het herkenbaar is voor degenen die aan het participatietraject hebben deelgenomen, en dat het concrete aanknopingspunten biedt voor zowel bewoners als de gemeente om de toekomst van Apeldoorn samen vorm te geven. Uiteraard kunnen we er niet vanuit gaan dat deze verslaglegging betrekking heeft op alle Apeldoorners. Wanneer in dit document wordt gesproken over “de inwoners of de Apeldoorners”, adresseren we de deelnemers aan dit traject.

Hoe ziet het vervolg eruit?

Deze Toekomstverhalen zijn bouwstenen voor de omgevingsvisie van Apeldoorn. Daarnaast zijn ook

Toekomsttafel

Toekomsttafel

Toekomstexpeditie

Toekomstexpeditie

DE HOEVEELHEID CREATIEVE IDEEËN IS INDRUKWEKKEND

>>

andere bouwstenen van belang, zoals de plannen van het college van burgemeester en wethouder en de richtlijnen vanuit de provincie en het rijk. Samen vormen deze de basis voor het koersdocument, die in grote lijnen de koers van Apeldoorn voor 2030 zal aangeven. De gemeenteraad bepaalt of het koersdocument voldoet aan hun visie op de toekomst van Apeldoorn. Daarom zal de gemeenteraad over de nota debatteren en stemmen, en vervolgens de opdracht geven om deze uit te werken tot de omgevingsvisie van Apeldoorn. Deze politiek-bestuurlijke context zorgt ervoor dat de omgevingsvisie er niet van vandaag op morgen ligt. In de tussentijd houden we de bewoners van Apeldoorn op de hoogte van de ontwikkelingen via onze digitale nieuwsbrief en website (www.apeldoorn2030.nl).

Leeswijzer

Dit document is als volgt opgebouwd.

- o Hoofdstuk 1: Inleiding
- o Hoofdstuk 2: De aanpak
- o Hoofdstuk 3: Identiteit en groei
- o Hoofdstuk 4: Samenleven en wonen
- o Hoofdstuk 5: Werk en onderwijs
- o Hoofdstuk 6: Duurzaamheid
- o Hoofdstuk 7: Verkeer en vervoer
- o Extra activiteiten
 - Netwerk Transformatoren voor Begrip
 - Toekomstcafé voor jongeren
 - Jongeren over de wijk van de toekomst
- o Slotbijeenkomst
- o Nabeschouwing
- o Colofon

Hoofdstuk 2 geeft een toelichting op het participatieproces. Op welke manier hebben we inwoners betrokken, wie hebben er meegepraat en hoe hebben we alle inbreng verwerkt?

In hoofdstuk 3 tot en met 7 zijn de Toekomstverhalen per thema uitgewerkt. Deze worden ingeleid aan de hand van de vragen die tijdens de gesprekken aan de orde zijn gekomen. Daarop volgt een uitwerking van de dilemma's, oplossingen, ideeën en denkrichtingen die de bewoners met elkaar hebben uitgewisseld.

Door de tekst heen zijn kaders te vinden met: "Stel je eens voor...". Hierin zijn de ideeën aan elkaar verbonden, die uit onze analyse naar voren kwamen als 'TOP-ideeën': ideeën die vaak zijn genoemd of door veel bewoners als favoriet zijn aangemerkt.

De overige ideeën en hartenkreten zijn opgesomd aan het einde van ieder hoofdstuk. Dit is een letterlijke weergave van de flip-overs, post-its en ander materiaal, dat de deelnemers zelf hebben ingevuld. Hiermee behouden we alles wat is opgehaald in de meest pure vorm en gaat er niets verloren.

Sommige Toekomstverhalen zullen enige overlap vertonen, omdat de thema's op verschillende manieren met elkaar samenhangen. We hebben er bewust voor gekozen om zo dicht mogelijk bij de inbreng van de deelnemers te blijven.

1 **GA zelf experimenteer met slimme oplossingen**

- simpel in
- onderwijs (resultaat)
- de A
- bedrijven
- experimenten zelf doen
- test centrum / kennis centrum
- innovatie

2 **groen toekomst van centrum Apeldoorn**

→ centrum

- op daten open
- bouw bedrij

Apeldoorn

- bouw / herplant
- meer veld bloem
- meer zelf doen door initiatieven
- gemeente - andere initiatief op bare ruimte

3 **Zorg voor verschillende vormen van alle natuurenergie**

(Inamp) ↓ gemeente / partij

Toekomsttafel

- Werk in wellness voor ouders
- domotica en deartech
- groei toerisme - groene stad
- Veel kleine bedrijven Techcampus
- Netwerken ipu vaste bedrijven
- Bedrijfsbrein duurzaam en groene uitsteking

- noodzaak alle niveaus p.o. thm universiteit
- goede kwaliteit passend bij uniek kind
- nieuwe concepten ontwikkelen
- beweging
- stagiaires / trainees binden tbu onze bedrijven + andersom
- HBO - universiteit nodig

Imago: aantrekken startende ondernemers

• Gemeente + onderwijs beter/ander samenspel

• vernieuwen onderwijs systeem

- unieke leerlingen
- jong + oud in de werk
- bedrijf + werkless
- duurzaam voor iedereen

Gemeente: stimuleer initiatieven omarm en ga in gesprek

Toekomsttafel

EX peditie 5 Caathart

THEMA **duurzaamheid energietransitie**

WORDS

- Wees voorzichtig met enorme velden zonnepanelen toekomst tarieven/waarde probeer is heel belangrijk
- particulier / lokaal eigen roep koolen (Energie) in kerstbomen
- windmolen 5: er zijn 200 windturbines nodig
- Is er een kernsector toch de oplossing??
- bewust zijn voorbruik: daar begint alles

maak 'e makkelijk!

Frankie gas → duurzaam zou het zo makkelijk moeten zijn als benzine velen → gas: d.w.e. overheid moet ontzorgen

belangrijk niet duidelijk zijn! (geld, comfort)

begin bij minder voorbruik! (betere huizen)

wel/niet windturbines

Toekomstexpeditie scrapbook

actief vrijwilligerswerk rondstanning

groen en ruimte, speelplaatsen

rust, dorps karakter, niet gezellig maar levendig.

regelruwe bijstand

nieuwkomers steunen nieuwkomers.

zorgen voor voldoende goedkope woningen

gemengde wijken qua soorten woningen

leefbaarheid in Lyk, naar elkaar omzien

meer ruimte voor woonvormen met meerdere huishoudens en gezamenlijke voorzieningen

meer ontmoetingsplekken!

opleidingsverschillen bestrijden, oa. voorschols

ruimte voor nieuwe vormen van burgerinitiatieven. + woonvormen (woningbouw)

bundelen van voorzieningen (winkel, gezondheidszorg)

michino@ki koffie op het hoekje. (700 m. circle)

(zie kostenparkeergarages)

eigen initiatieven steunen

initiatieven steunen inwoners

ontmoetingsplekken: gemeente corporaties voor woningen

burgers nemen initiatief voor burgerinitiatieven

buurtregisseurs als weggevers om burgerinitiatieven te ondersteunen.

witrollen 'Zuid Doet Samen' klein-schalig

witrollen Noaberschap (uit Ughelen)

witrollen mijnbuurtje.nl

Marion G.

Toekomsttafel

HOOFDSTUK 2: DE AANPAK

Aan de totstandkoming van deze Toekomstverhalen is een intensief participatietraject voorafgegaan, waarin bewoners onderling met elkaar in gesprek zijn gegaan over de toekomst van Apeldoorn. Ambtenaren en raadsleden zijn daarbij aanwezig geweest, als toehoorder en als moderator. In dit hoofdstuk lichten we toe hoe dit volgens de aanpak van Lysias Advies vorm heeft gekregen.

De opzet

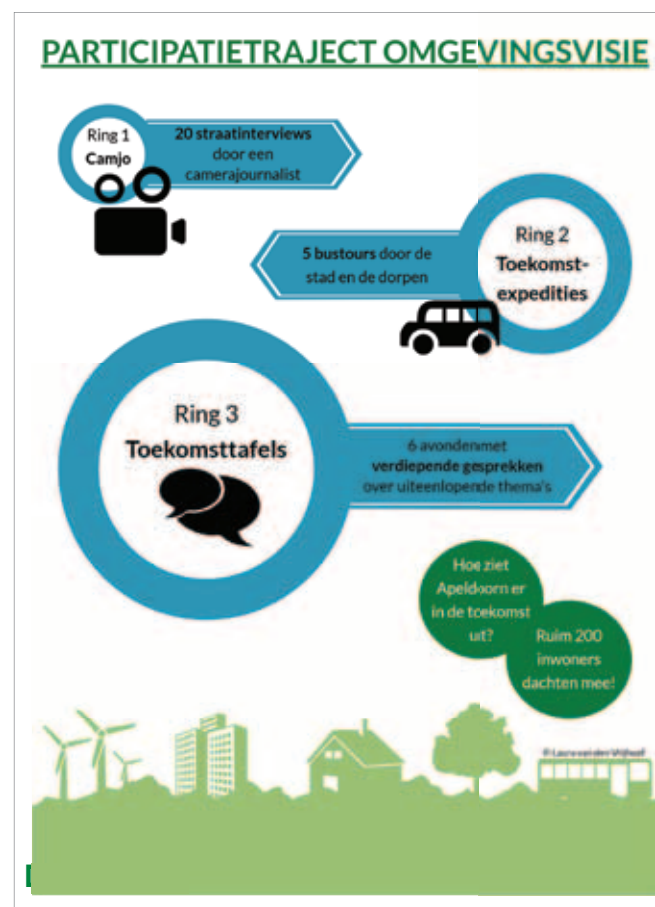
In de periode maart tot en met juli 2018 zijn drie participaties georganiseerd. In de opzet is telkens voortgeborduurd op de inbreng van de deelnemers. Zo vormt de inbreng uit Ring 1 de voorbereiding van Ring 2 en is Ring 3 gebaseerd op de inbreng uit Ring 1 en 2.

In Ring 1 ging er een camerajournalist ('Camjo') op pad door de stad en de dorpen. In straatinterviews vroeg hij voorbijgangers naar hun beleving van Apeldoorn en hun dromen voor de toekomst. Wat waardeert u in Apeldoorn, waar bent u trots op en wat zijn uw dromen voor de toekomst? Vijf beeldverslagen zijn gepubliceerd op de website (www.apeldoorn2030.nl).

Ring 2 bestond uit vijf Toekomstexpedities, waarbij een groep inwoners met een historische bus op expeditie ging door heel Apeldoorn. Op aangewezen locaties in de stad en de dorpen stopten we om in gesprek te gaan over door de groep geselecteerde thema's. Zo voerden we bij de Ecofactorij een gesprek over de economische ontwikkeling van Apeldoorn en bij vakantiepark Rabbit Hill over het toeristisch klimaat. Door gesprekken op locatie te voeren, werd het makkelijker om je de toekomst voor te stellen en gingen de vraagstukken meer leven. De gesprekken zijn vastgelegd op scrapbooks met foto's, die zijn geëxposeerd in het stadhuis.

Ten slotte zijn er in Ring 3 zes Toekomsttafels georganiseerd. In de verschillende stadsdelen en dorpen kwamen inwoners samen om dieper in te gaan op de onderwerpen die in de Toekomstexpedities naar voren waren gekomen. Waar zijn we trots op, wat moet er anders en welke acties kunnen we als bewoners en als gemeente ondernemen?

Deze verdiepende gesprekken zijn vastgelegd op posters. Aan het eind van de avonden konden de deelnemers met behulp van stickers aangeven welke ideeën zij het meest waardevol vonden. Wegens tijdsgebrek is het stickeren er op enkele avonden helaas niet van gekomen.

door Anja Straathof

bron: artikel Apeldoorns Stadsblad;
Anja Straathof was een deelnemer van de
Toekomstexpeditie

Samen dromen: Apeldoorn in 2030

Op expeditie met de gemeente

De tijd dat gemeentaambtenaren complete notities schrijven vanachter hun bureau is voorbij. De gemeente Apeldoorn ontwikkelt plannen voor het jaar 2030 en verder. Inwoners worden daarbij actief betrokken en in mei gingen tientallen Apeldoorners een dagdeel mee met een toekomstexpeditie.

APELDOORN - Een klassieke personenbus uit 1963 staat klaar op het Zwitsal-terrein, om ons naar drie verschillende locaties te brengen. Het gezelschap bestaat uit jong, ouder en er tussenin. Ieder heeft een eigen reden om mee te gaan. <naam> is geïnteresseerd in duurzaamheid; scholieren <naam> en <naam> zien dit als een uitgelezen kans om ideeën op te doen voor een profielwerkstuk. En alle twaalf zijn we gewoon nieuwsgierig en willen we meepraten over de toekomst van onze stad.

In Hoenderloo staat 'leefbaarheid van het platteland' centraal: de vergrijzing, de dure huizen die onbereikbaar zijn voor eigen inwoners en het belang van openbaar vervoer in kleinere kernen. Eigenlijk willen we alles behouden: jongeren en ouderen, traditie en vooruitgang. Totdat er ineens een vergaand plan klinkt: "Er moet gratis openbaar ver-

voer komen van dorp naar stad. Dan ben je vlot en milieuvriendelijk in een grotere kern en bij het treinstation."

Geen kernreactor

De bus brengt ons verder en bij de Cantharel staat 'duurzaamheid' op het menu. Hoe voorzien inwoners en bedrijven in 2030 in hun energiebehoefte? Een kernreactor? Dat is een gemakzuchtige optie, die geen oplossing is.

AL BIJ HET INSTAPPEN VAN DE BUS IS ER EEN SCHOOLREISJESGEVOEL

"Met kleinere huizen en besparen", klinkt het. "Een flink zonnepark dan of een serie windturbines?", wordt geopperd. Maar de groep is het er snel over eens: Apeldoorn moet vooral de 'stad in het groen' blijven. "Wees dus voorzichtig met al die eenvormigheid", lijkt het devies.

In Hoenderloo discussiëren deelnemers aan de toekomst-expeditie over de leefbaarheid in de Apeldoornse dorpen. "Zorg voor gratis elektrisch openbaar vervoer. Dan reizen bewoners heel eenvoudig van dorp naar stad", is één van de suggesties. (foto Anja Straathof)

Klein Papendal

Onze laatste stop blijkt een onbekende parel: de FSG Academy is de Apeldoornse sportcampus, gevestigd in de oude gebouwen van Wege-

ner. 'Klein Papendal voor toekomstige sporttoppers'. Een prima plek om na te denken over gezond leven anno 2030. Weer duikt het belang van groen op. <naam> pleit voor een rollatorvrien-

delijke stad, met gemengde bewoning. Waar kinderen en volwassenen samen werken in de buurttuin, waar buurtbewoners oog hebben voor elkaar, waar de deeleconomie welig tiert.

Benieuwd naar het
vervolg? Kijk voor meer
informatie en inspiratie op
www.apeldoorn2030.nl

Verschillende middelen zijn ingezet om deelnemers te werven. Allereerst zijn er oproepen geplaatst op de website (www.apeldoorn2030.nl) en de sociale media accounts van de gemeente (Facebook, Twitter, LinkedIn). Ook zijn er flyers verspreid via de post, het Apeldoorns Stadsblad en op straat. Daarnaast is er aandacht aan de bijeenkomsten besteed in de pers, onder andere via RTV Apeldoorn en het Apeldoorns Stadsblad. Ten slotte zijn voor de Toekomsttafels per stadsdeel 1.000 mensen persoonlijk uitgenodigd via een brief van de burgemeester. Deze groep was door loting bepaald om een diverse groep mensen te bereiken. Veel Apeldoorners hebben gehoor gegeven aan de oproep van de gemeente: ruim 200 mensen zijn met elkaar in gesprek gegaan tijdens één of meerdere ringen!

Aan dit participatieproces hebben, naast de actieve inwoners van Apeldoorn, ook veel mensen deelgenomen die nooit eerder betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van gemeentelijk beleid. Velen reageerden enthousiast en vonden het leuk en leerzaam om met elkaar in gesprek te zijn over de toekomst van hun gemeente. Door te experimenteren met verschillende participatievormen, en via verschillende kanalen deelnemers te werven, hebben we over het algemeen een diverse doelgroep weten te bereiken. Hoe representatief deze groep is voor de bevolkingsopbouw van Apeldoorn wordt meegenomen in de evaluatie van het participatietraject.

Extra activiteiten

Maar het kan altijd diverser. Met name twee specifieke doelgroepen waren ondervertegenwoordigd: jongeren en inwoners met een migratieachtergrond. Zij zijn een

onmisbare stem in de toekomst van Apeldoorn. Daarom hebben we in aanvulling op de participatieringen een aantal extra activiteiten georganiseerd. In samenwerking met het gemeentelijke platform Jong Apeldoorn is een Toekomstcafé georganiseerd speciaal toegespitst op jongeren. In aanloop daar naartoe is er een enquête met stellingen over de toekomst verspreid via sociale media. Via het 'Transformatorennetwerk voor Begrip' van de gemeente is gesproken met een groep van 32 Apeldoorners, die 15 nationaliteiten vertegenwoordigen, over hun ideeën voor de toekomst van Apeldoorn.

Ook heeft de gemeente in de afgelopen periode iedere kans aangegrepen om in gesprek te raken met een zo breed mogelijke groep Apeldoorners. Zo is tijdens een Tegenlicht Meet-up van de VPRO de toekomstvisie van Apeldoorn geagendeerd. In een werksessie hebben bewoners met veel enthousiasme aan mogelijke toekomstbeelden voor hun gemeente gewerkt. Daarnaast hebben zorgorganisaties tijdens een congres over 'Gezond Leven in Apeldoorn' meegedacht over het fysieke aspect van gezondheid en ideeën meegegeven aan de gemeente. Ten slotte is het onderwijsprogramma 'Wijk van de toekomst' op het Gymnasium Apeldoorn verbonden aan de toekomstvisie van de gemeente. 130 leerlingen uit de tweede klas hebben nagedacht over hoe zij vinden dat de ideale wijk er in de toekomst uitziet. De beste ideeën zijn geëxposeerd in het stadhuis, waarbij de leerlingen vol enthousiasme hun ideeën voor de toekomst hebben gedeeld met beleidsmakers van de gemeente.

Al deze resultaten zullen ook worden samengevat, en deel gaan uitmaken van deze bundel met Toekomstverhalen.

Stel je eens voor

In de toekomst vullen dorp en stad elkaar nog meer aan. De dorpen hebben elk hun unieke identiteit en versterken hun specifieke kenmerken. Het ene dorp legt de nadruk op voorzieningen voor zorg, het andere dorp op voedselproductie, en weer een ander dorp op gezondheid en de natuur. Zo woont iedere inwoner in zijn 'dorp naar smaak' met een eigen pakket aan voorzieningen in de buurt.

Tegelijkertijd biedt de stedelijke kern een compleet voorzieningenniveau. Alle inwoners van Apeldoorn hebben daar profijt van. Dorpelingen genieten van rust, ruimte en groen en kunnen voor alle voorzieningen terecht in de stad. Stedelingen halen op hun beurt hun hart op aan de reuring in de stad, en genieten tegelijk van hun dorpen voor rust, sport en recreatie.

Zo is er voor ieder wat wils in Apeldoorn.

HOOFDSTUK 3: IDENTITEIT EN GROEI

Wat kenmerkt onze gemeente, wat voor gemeente zouden we willen zijn en hoe komen we daar? In de gesprekken hebben we ontrafeld hoe inwoners aankijken tegen de identiteit van Apeldoorn, en hoe die zich zou moeten ontwikkelen richting de toekomst. Ook is gesproken over de vraag of het inwonertal van Apeldoorn mag toenemen. Is groei gewenst? En waar kunnen nieuwe inwoners dan gaan wonen?

Dorps en stads tegelijk

Wat is de identiteit van Apeldoorn? Eén van de unieke kenmerken die door veel inwoners wordt genoemd, is dat Apeldoorn een gemeente is met twee gezichten: enerzijds de stad Apeldoorn en anderzijds het groene buitengebied met de dorpen. Zowel het stadse als het dorpse karakter worden door inwoners gewaardeerd en gezien als een aanvulling op elkaar. Richting de toekomst denken Apeldoorners vanuit een gezamenlijk belang: wat kunnen de dorpen voor de stad betekenen, en wat kan de stad voor de dorpen betekenen?

“De kunst is het versterken van al het goede dat we al hebben.”

Waar het accent op zou moeten liggen, daarover verschillen de meningen. Hoewel Apeldoorn de omvang, populatie en voorzieningen van een grote stad heeft, ervaren veel inwoners hun gemeente als dorp en gemoedelijk. In de verschillende dorpen en kernen heerst een sterk ‘ons-kent-ons’ karakter, dat ook doorwerkt in de wijken van de stad. Veel mensen waarderen dat en willen dat behouden.

“Je kunt de deur open laten staan en in de winkel later betalen als je geld bent vergeten.”

Een ander deel van de inwoners ervaart dit gemoedelijke karakter van Apeldoorn soms als saai of gezapig. Zij zouden graag zien dat met name de stad in de toekomst meer ‘stadse allure’ ontwikkelt, bijvoorbeeld door hoogbouw in het centrum of een groter en diverser aanbod aan kunst, cultuur, evenementen en uitgaansleven. Zij zien de vele (sport)evenementen en topattracties als belangrijke pijlers

van de identiteit van Apeldoorn en zijn enthousiast over de grote evenementen die in de afgelopen jaren naar de stad zijn gehaald, zoals Serious Request en de start van de Giro d’Italia. Door het stadse karakter verder te ontwikkelen, zou Apeldoorn beter in staat zijn om de concurrentie aan te gaan met andere steden in de regio. Veel mensen maken zich zorgen dat jongeren uit Apeldoorn wegtrekken op het moment dat ze gaan studeren of hun eerste baan zoeken. Zij verwachten dat jongeren in een bruisende stad eerder zijn geneigd om in Apeldoorn te blijven wonen en werken.

“Ruimte, groen en lucht is belangrijk, maar het mag in het centrum ook meer stedelijk op sommige plaatsen.”

Apeldoorn als gemoedelijk dorp waar het rustig toeven is en Apeldoorn als bruisende stad waar van alles te beleven is. Deze twee toekomstvisies komen misschien tegenstrijdig over, maar volgens de inwoners hoeft dit zeker niet het geval te zijn. Veel gesprekken gingen over het vinden van de juiste balans, zonder door te schieten richting één van de twee.

Omzien naar elkaar

Een tweede kenmerk dat veel Apeldoorners waarderen is het Apeldoornse nabuurschap. De vele vrijwilligers en mantelzorgers, de zorginstellingen die lokaal actief zijn en het sterke verenigingsleven zijn belangrijke elementen van de identiteit van Apeldoorn, die men graag wil behouden en versterken. In die context kwam ook het begrip tolerantie vaker aan de orde. Veel Apeldoorners zien het als een Apeldoornse traditie om mensen open te ontvangen en iedereen een passende plek in de maatschappij te bieden. Of het nou gaat om vluchtelingen, werkzoekenden met een

Stel je eens voor

In de toekomst wonen jonge en oudere Apeldoorners dicht bij elkaar of zelfs samen. Oudere inwoners die vaak "groot" wonen in de dorpen, stellen (een deel van) hun woning beschikbaar als multi-generatie-woonruimte voor jongere Apeldoorners in ruil voor diensten. Zo behouden de dorpen ook jongeren in hun gemeenschap. Ook de gemeente investeert hierin op grotere schaal door leegstaande panden te herbestemmen en nieuwbouw speciaal hiervoor op te zetten.

In multifunctionele woongebouwen delen jong en oud woon-, werk- en speelruimte. Zij ondernemen samen activiteiten en helpen elkaar uit de brand als het nodig is. Ouderen die nog vitaal zijn bekommeren zich om de zorg van kinderen in jonge gezinnen. Jongeren die tijd hebben houden zich bezig met de mantelzorg voor ouderen. Voorzieningen in dorpen en wijken worden afgestemd op de behoeften van beide doelgroepen.

>>

beperking of mensen die psychisch en/of fysiek kwetsbaar zijn: de gemiddelde Apeldoornse is tolerant naar nieuwkomers en wil deze waarde vasthouden in de toekomst.

Sommige inwoners staan hier sceptischer tegenover. Zij wijzen erop dat die sociale mentaliteit, waarbij je iets voor een ander doet of samen de handen uit de mouwen steekt, niet overal in gelijke mate aanwezig is. Net als in de rest van het land zien zij de individualisering toenemen en hebben ze het gevoel dat mensen soms te druk met zichzelf zijn om naar anderen om te kunnen zien.

“Pakjes ontvangen voor de buren werkt nog het meest verbindend.”

Deze kanttekening neemt niet weg dat veel inwoners het belangrijk vinden om in de toekomst de sociale cohesie in Apeldoorn te behouden en te versterken. De meeste inwoners zouden graag zien dat verschillende Apeldoorners met verschillende achtergronden meer met elkaar in contact komen. Zij zien daarbij met name kansen in het verbinden van jong en oud. Inwoners van verschillende generaties zouden in de toekomst veel aan elkaar kunnen hebben.

Groen, groener, groenst

Als er één ding is waar alle inwoners het over eens lijken te zijn, dan is het wel dat groen, ruimte en natuur belangrijke elementen van de Apeldoornse identiteit vormen, die in de toekomst moeten worden beschermd. Voor velen is de diversiteit in het landschap iets heel bijzonders. Van het open agrarische landschap aan de oostzijde tot de kampen en coulissen van bomerijen rondom Uddel. Van de uitgestrekte bosgebieden aan de westzijde tot de prachtige

heidegebieden bij Kootwijk. En van de vele sprengen en beken, tot de stadsparken zoals het Amaliapark en het Oranjepark. De diversiteit van de groene omgeving wordt genoemd als een van de hoofdredenen om in Apeldoorn te wonen. Men kiest er bewust voor om dichtbij de natuur te wonen en waardeert de mooie fiets- en wandelroutes in de directe omgeving. Veel inwoners vinden dat het groene karakter van Apeldoorn in de toekomst nog meer kan worden benut. Wat Apeldoorn allemaal te bieden heeft, zou volgens hen meer bekendheid mogen krijgen.

Groei in de toekomst: meer inwoners?

De identiteit van Apeldoorn zoals die door inwoners is geschetst – de wisselwerking tussen de stad en de dorpen, het omzien naar elkaar en het groene karakter – heeft in veel gesprekken tot de vraag geleid of Apeldoorn in de toekomst zou moeten groeien.

Veel inwoners geven aan dat groei geen doel op zich moet zijn, maar een middel is om Apeldoorn aantrekkelijk te houden. Zo is in de gesprekken vaak naar voren gekomen dat Apeldoorn een sterk vergrijsde stad is. Van alle grote gemeenten in Nederland heeft Apeldoorn relatief het hoogste aantal ouderen. Voor sommigen is dat een aanleiding om meer (jonge) mensen aan te trekken, bijvoorbeeld uit de Randstad. Meer inwoners heeft volgens hen een positieve invloed op de werkgelegenheid en het aanbod van voorzieningen in Apeldoorn, en daarmee op de kwaliteit van leven. Zo houden we de gemeente in de toekomst prettig leefbaar. Zij vinden het dan ook belangrijk dat groei wordt vormgegeven op een manier die bij Apeldoorn past. Het groene karakter van Apeldoorn en het ruime wonen blijven belangrijke redenen om in Apeldoorn te komen wonen.

“Meer inwoners zijn welkom, maar dan wel op een manier die bij Apeldoorn past.”

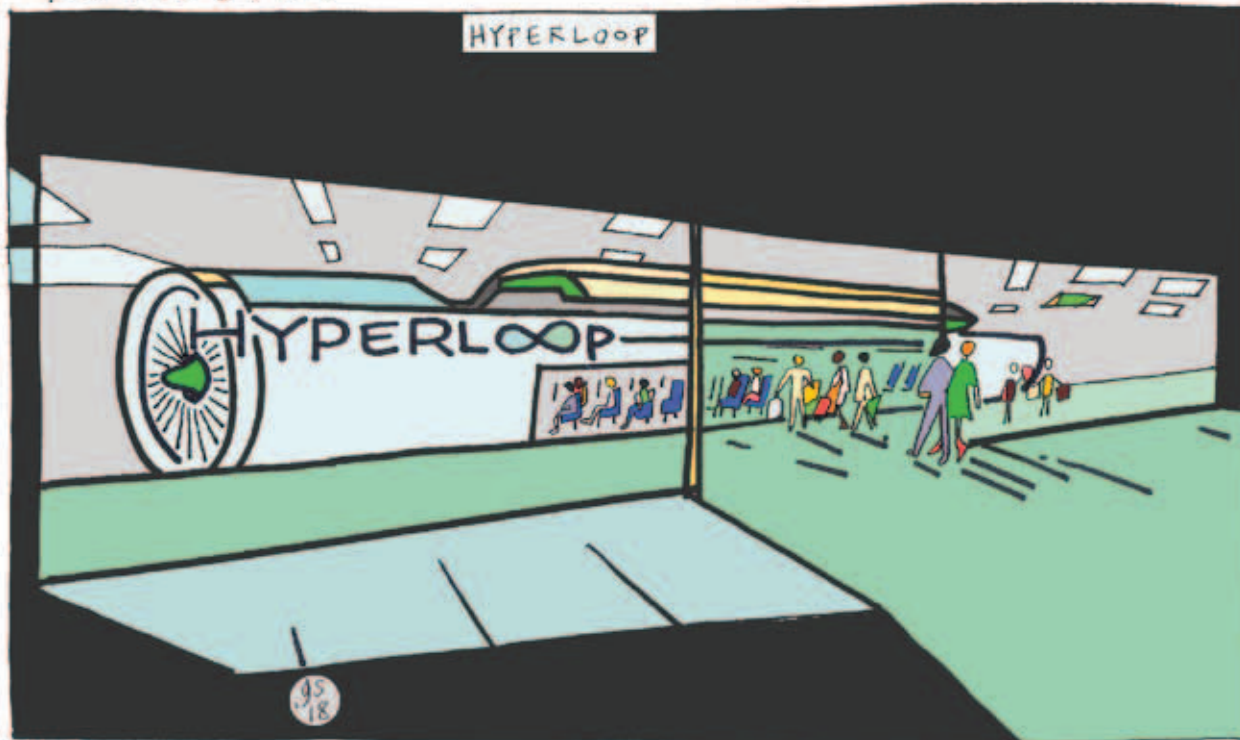
De vragen die hierop volgen, zijn: waar kunnen nieuwe inwoners wonen? Gaan we de hoogte in, met bijvoorbeeld woonflats in het centrum? Of ontwikkelen we nieuwe wijken aan randen van de dorpen en de stad?

Een deel van de inwoners juicht het idee van hoogbouw in het stedelijke centrum van Apeldoorn toe. Zij wijzen erop dat er in het stedelijk gebied behoorlijk wat ruimte is om te experimenteren met meer stedelijke en innovatieve bouw, bijvoorbeeld langs het kanaal of op (verouderde) bedrijventerreinen. Deze appartementen zouden vooral geschikt zijn voor jongeren die in het centrum willen wonen en ouderen die kleiner en dichtbij voorzieningen willen wonen. Grotere woningen komen dan vrij voor gezinnen uit de Randstad, die graag ruimer en groener willen wonen. Een enkeling ziet in de toekomst ook uitbreiding van de dorpen als reële optie, door bijvoorbeeld nieuwbouwwijken te ontwikkelen of een heel nieuw dorp te bouwen. Zo zou het voor jonge dorpeelingen in de toekomst makkelijker en goedkoper zijn om in (de buurt van) hun dorp te blijven wonen.

De meeste inwoners geven de voorkeur aan inbreiden boven uitbreiden door bestaande bebouwing beter te benutten. Op die manier gaat groei niet ten koste van het landschap, de ruimte, het groen blijven en de kwaliteiten van Apeldoorn behouden.

RANDSTAD

GROENE VOORSTAD

Groene Voorstad

PyB

Stel je eens voor

In de toekomst is het imago van Apeldoorn "de groene voorstad" van de Randstad, voor buitenlandse toeristen ook wel bekend als 'Amsterdam National Park'. Groen, natuur en ruimte vormen de leidraad voor de identiteit en het imago van Apeldoorn.

In de mooie bos- en heidegebieden die Apeldoorn omringen kan men tal van recreatieve en sportieve activiteiten ondernemen.

De groene daken op woningen en openbare gebouwen geven Apeldoorn een nog groener aanzien. Voor Randstedelingen vormt Apeldoorn een groen toevluchtsoord waar zij het hart ophalen en kunnen bijtanken in een schone en gezonde omgeving. Niet alleen de dorpen, maar ook het stedelijk gebied vormt een groene oase. Daktuinen en dakparken, groene lanen en pleinen vol met gras, bloemen en bomenbepalen voortaan het stadsaanzicht.

Stel je eens voor

In de toekomst is Apeldoorn dé plek in Nederland waar je je kunt ontvluchten aan de overbevolkte drukke steden, en comfortabel en ruim kunt wonen in het groen, dichtbij goede uitvalswegen en voorzieningen.

Op die manier is Apeldoorn een trekpleister voor nieuwe inwoners, die zich zowel vestigen in ruime woningen in de dorpen als gezellige appartementen in het centrum. Voor bestaande inwoners betekent de komst van nieuwe inwoners dat arbeidsplekken en voorzieningen behouden blijven of zelfs uitgroeien, ook in de dorpen.

GROEI EN IDENTITEIT V

Omzien naar elkaar! Ook jong + oud
Behoud identiteit + karakter v.h. dorp

Dorpse gezelligheid / knutseligheid
- schynbare bevalligheid
Identiteit behouden - open landschap
- coulisse landschap

- Onderzoeken naar behoefte / doelgroepen
- Voorkom sociaal isolement - woning splitsing
- Biedt toekomstperspectief voor iedereen!
- Onder voorwaarden kijken naar landschapsveranderingen!
- Kleine zelfvoorzienende units, bouwen inpasbaar in het landschap!
- Eigen branding!
- Circulariteit positief invullen ● ● Tiny houses!
- ff-grid woningen

GROEI EN IDENTITEIT

Groei + id

Toekomstbestendig.

- Zelfredzaamheid
- Vrijwilligers / mantelzorg
- Naboarschap
- Kantoor gebouwen flexibeler inrichten (City-side apartments)

Oplossingen ideeën

- Kleinschalige woningbouw. (2 oppervlaktes)
- Hofjes achtig / gemeenschappelijke tuinen. ● ● ● jong + oud
- Meer afwisseling in landschap! (Binnen tuinen)
- Bio-diversiteit Agrarisch afwisselen met ander soort tij landschap
- Luchtballonnetjes opladen om kansen te creëren
- Flexibele bouw (groot naar klein + klein naar groot)
- Levensfase bestendig bouwen!

OVERIGE IDEEËN EN HARTENKRETEN

Imago en identiteit: stad

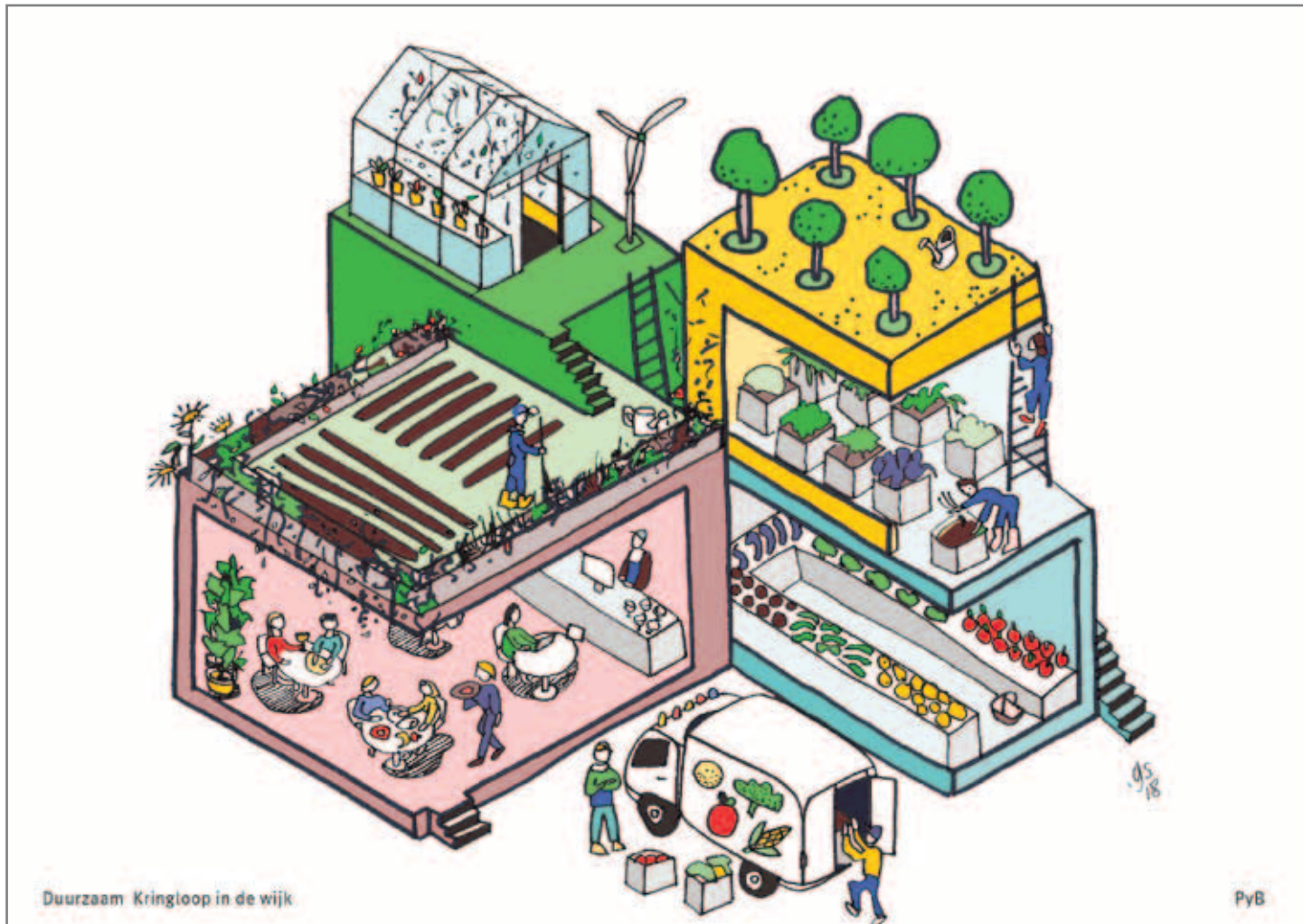
- We moeten meer trots zijn op wat er al is in Apeldoorn
- Apeldoorn profileren als evenementenstad
- Apeldoorn profileren als 'Health City'
- Het imago van Apeldoorn verbeteren, neem Eindhoven als voorbeeld
- Loslaten van Calimero-gevoel, Apeldoorn heeft al veel
- Wees zuinig op het verschil in de wijken: geeft karakter en maakt dat er iets te kiezen is

Imago en identiteit: dorp

- Uniek aan Apeldoorn: de dorpen (landelijk, rust) en de stad (winkels, evenementen)
- In de dorpen kent iedereen elkaar
- Dorpse sfeer behouden
- In dorpen grote gemeenschapszin: is een belangrijke waarde nu we meer op onszelf gericht worden
- Ga uit van identiteit dorpen: prachtig wonen in het groen, maar zorg ervoor dat er perfecte verbindingen er zijn
- De binnenstad vult de dorpen goed aan: zorg dat het niet saai wordt, maak het aanbod beter en gezelliger, we zijn goed bezig met evenementen maar richt je meer op de jeugd
- Binnenstad kan gezelliger. Vanuit de wijken ga je niet snel uiteten in de binnenstad

Groei

- Hoeveel groei kan een dorp aan?
- Groei is niet zaligmakend/geen doel op zich
- Groeikernen maken
- Het kanaal opengooien
- Weinig hoogbouw
- Hoogbouw/daktuinen/multi-generatie wonen
- Geen hoogbouw in de wijken, in centrum bespreekbaar mits goed aangepast. Kan wel wat levendigheid gebruiken
- Geen groen opofferen aan woningbouw
- Meer afwisseling in landschap, agrarisch afwisselen met ander soort landschap
- Bied toekomstperspectief voor iedereen
- Er komen meer ouderen. Verdicht voor deze groep de stad en breidt niet uit. Binnenstad en Kanaalzone bieden voldoende ruimte

Stel je eens voor

In de toekomst zijn in het hele centrum brede stoepen en wandelpromenades omgeven door bomen, water en bloemen. Alle gevels zijn groen bekleed met planten, struiken en bloemen.

In de binnenstad zijn bijna geen grote winkelketens meer. Zij hebben plaatsgemaakt voor kleine winkels met lokale ambachten en lokale producten.

Boerenbedrijven uit de omgeving leveren hun versproducten zoals kaas, vlees, groenten en fruit en brengen stedelingen bij wat de keten is van productie tot consumptie.

Het kanaal is omgetoverd tot een gewilde ontmoetingsplek voor Apeldoorners. In en rondom het water is ruimte voor tal van initiatieven en activiteiten. Zo is er een Kanaalpark, een wekelijkse drijvende markt, zijn er tal van gezellige terrassen aan het water en vaart er een watertaxi. Apeldoorn bloeit wat betreft cultuureel aanbod, horeca, evenementen en uitgaansgelegenheden. Inwoners die op zoek zijn naar een leuke activiteit in het weekend of een lekker avondje dineren of stappen, kunnen in Apeldoorn terecht.

Het gebeurt allemaal in Apeldoorn.

HOOFDSTUK 4: SAMENLEVEN EN WONEN

Hoe we de fysieke omgeving inrichten vormt de basis voor hoe we met elkaar samenleven. Samenleven en wonen in Apeldoorn is daarom een belangrijk onderwerp geweest in de toekomstgesprekken. Vragen die daarbij aan de orde zijn geweest: hoe willen inwoners in de toekomst wonen? Wat is er nodig om dorpen en wijken prettig leefbaar te houden? Hoe zorgen we ervoor dat er in de toekomst plek is voor iedereen in Apeldoorn en dat iedereen kan blijven meedoen? Hoe worden we gezond ouder en groeien onze kinderen veilig op?

Dorp en stad in verbinding

Net als bij het hoofdstuk 'Identiteit en groei' is bij het hoofdstuk 'Samenleven en wonen' een onderscheid te zien tussen de dorpen en de stad. En ook hier wordt duidelijk dat - hoewel dorp en stad verschillende behoeften hebben - ze elkaar in de toekomst niet uitsluiten, maar juist aanvullen.

Voor veel inwoners is de leefbaarheid van de dorpen een belangrijk thema voor de toekomst. Het verenigingsleven, de dorpshuizen en de scholen vormen vaak de vitale kern van een dorp. Inwoners willen die ontmoetingsplekken graag behouden. Tegelijkertijd maken ze zich zorgen dat deze onder druk komen te staan doordat zij jongeren weg zien trekken. Een diverser woningaanbod in de dorpen, inclusief woningen voor starters, zou een oplossing kunnen bieden. Ook zouden sommige inwoners graag zien dat de voorzieningen in de toekomst worden uitgebreid, zodat de dorpen meer zelfvoorzienend kunnen zijn en de inwoners minder vaak naar de stad op en neer hoeven.

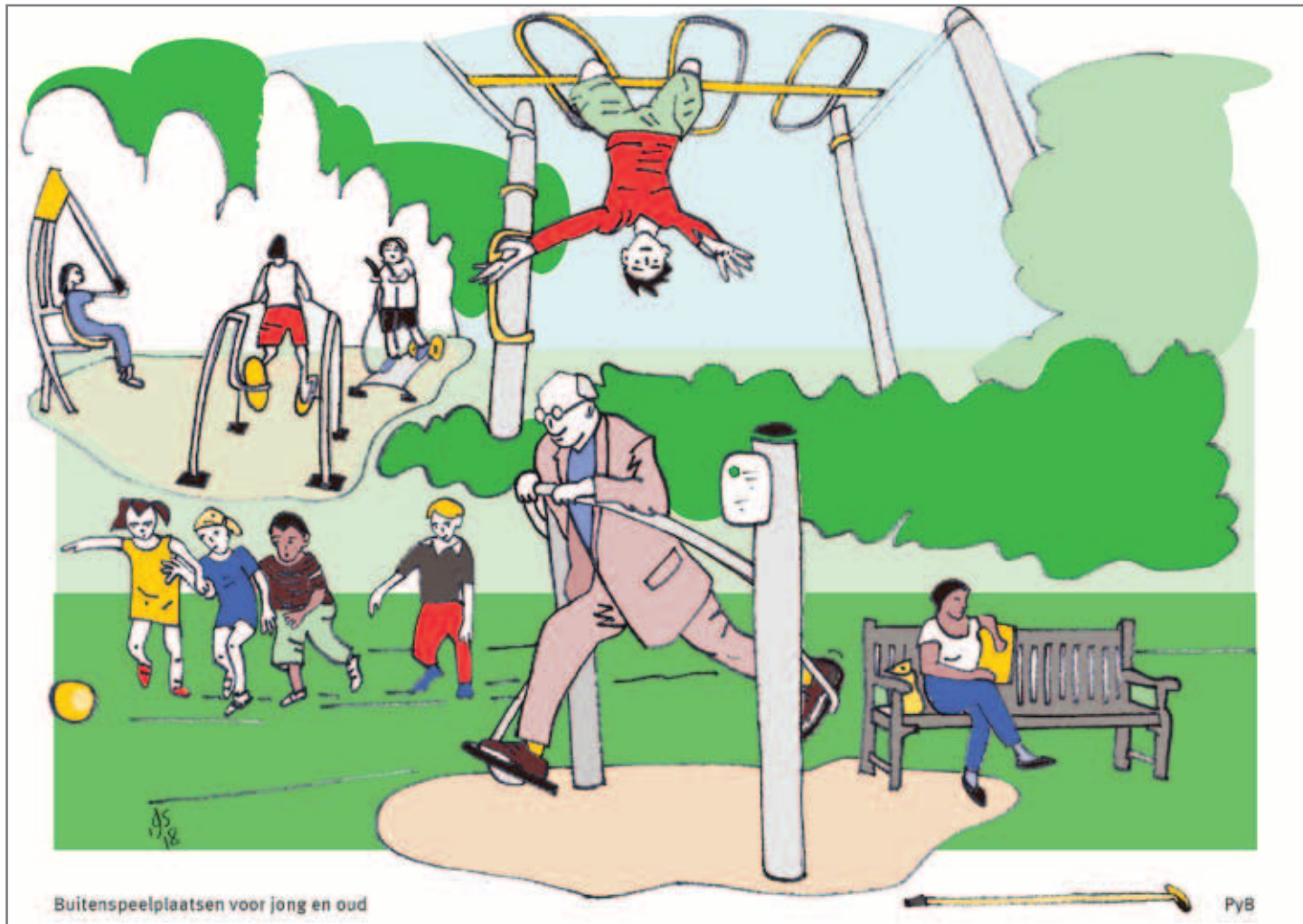
Anderen vinden het juist prettig als de voor Apeldoorn zo kenmerkende verbinding tussen dorp en stad ook in de toekomst op een vanzelfsprekende wijze blijft bestaan. Dorpelingen gaan naar de stad voor bepaalde stadse voorzieningen, zoals grote winkels en horeca, en stedelingen trekken juist naar de dorpen voor ontspanning, sport en recreatie. Daarbij geven inwoners aan dat de binnenstad van Apeldoorn in de toekomst nog meer kan bieden. Regelmatig wordt genoemd dat de binnenstad gezelliger kan, waardoor het meer als ontmoetingsplek gaat fungeren.

“Accepteer dat dorpen een ander voorzieningenniveau hebben, maar zorg wel voor uitstekende bereikbaarheid tussen dorp en stad.”

Veel inwoners zien een toekomstbeeld voor zich van een gemeenschap waarin verschillende generaties met elkaar samenleven en gebruik maken van gemeenschappelijke ruimtes en voorzieningen. Dit idee werd ook veel genoemd bij het thema 'Identiteit en groei', waar is gesproken over Apeldoorn als 'multigeneratiestad'. Apeldoorn kan zich als zodanig ontwikkelen door gebouwen te ontwerpen of transformeren, zodat ze voor meerdere functies kunnen worden gebruikt, bijvoorbeeld een verzorgingshuis gecombineerd met een dansschool, peuteropvang of een gymzaal. Door functies te combineren, kunnen verschillende mensen elkaar vanuit een natuurlijke behoefte ontmoeten. Ook het tegengaan van eenzaamheid is in die context veel genoemd. Maak in iedere wijk een meet & greet plek, waar je koffie kunt drinken met elkaar. En wat denk je van een ja/nee-sticker voor het raam, waarmee je aangeeft dat je zin hebt in een praatje.

Gezondheid

Voor veel inwoners is een gezonde leefomgeving van groot belang. Zaken als bewegen en sporten, fysieke en mentale fitheid en gezond eten en drinken zullen volgens veel inwoners een steeds nadrukkelijker rol gaan spelen in ons leven. We leven langer door en dat willen we in goede gezondheid doen. Dit is bij uitstek een thema waarop verschillende generaties elkaar in de toekomst nog meer kunnen vinden. Jongere en oudere generaties kunnen van elkaar leren en samen plezier beleven door bijvoorbeeld samen te recreëren in de natuur, te sporten, voedsel te verbouwen en te eten in coöperatieve dorps- en wijkkantines. Als concreet voorbeeld is 'Mobuur in de natuur' genoemd. Inwoners die niet zelf in staat zijn om de natuur te bezoeken, zouden een beroep kunnen doen op deze collectieve wandelbus.

Buitenspeelplaatsen voor jong en oud

PyB

Stel je eens voor

In de toekomst ontmoeten inwoners van Apeldoorn elkaar op tal van plekken in het kader van gezond leven en bewegen. Op centrale plekken in wijken en dorpen zijn buitenspeelplaatsen. Deze groene ontmoetingsplekken zijn gericht op kinderen, jongeren en volwassenen. Toegankelijke en ecologische sportapparatuur maakt het voor iedereen mogelijk om in de frisse buitenlucht te bewegen.

In het kader van vrijwilligerswerk en sociale projecten op school begeleiden jongeren ouderen bij beweeglessen. Initiatieven van vrijwilligers richten zich op gezondheid en beweging in verbinding met de natuur. Zo is er 'Mobuur in de Natuur', een wijkbus waarmee vrijwilligers wijkbewoners naar de natuur brengen om samen te recreëren of te sporten. Inwoners hebben ook oog voor gezond eten. In gezamenlijk beheerde moestuinen en akkers worden biologische groenten en fruit geteeld.

>>

Een ander idee is de maatschappelijke stage van scholieren inzetten om ouderen mee te nemen naar de natuur om samen te bewegen.

“Welzijn is belangrijker dan welvaart.”

Diversiteit

Samenleven in Apeldoorn koppelen veel inwoners aan meer diversiteit. Apeldoorn moet ook in de toekomst plek bieden voor iedereen: gezinnen, ouderen, alleenstaanden, jongvolwassenen, mensen met een rugzakje en mensen van buitenlandse komaf. De tolerante aard van veel Apeldoorners, mag zich in de toekomst meer vertalen naar echt samenleven, in plaats van naast elkaar leven. Meer gemengde wijken en toegankelijke ontmoetingsplekken kunnen hierbij een belangrijke rol spelen. Een groot deel van de mensen die we gesproken hebben ziet hierin een belangrijke verantwoordelijkheid voor zichzelf weggelegd en wil dit ook echt samen doen. Als concreet voorbeeld is genoemd dat nieuwkomers in de gemeente welkom worden geheten door Apeldoornse gezinnen, die hun wegwijs maken in hun nieuwe omgeving. De buurtcoöperatie Zuid Doet Samen, die buurtassistenten inzet om buurtbewoners met elkaar in contact te brengen, past bij deze gedachte en is genoemd als voorbeeld voor de rest van Apeldoorn.

Flexibel wonen voor iedereen

Voor veel inwoners is het huidige woongenot in Apeldoorn een belangrijke kwaliteit, die in de toekomst behouden moet blijven. Dat betekent veel groen, ruim wonen, veel laagbouw en veel speelplekken voor kinderen. Maar op het gebied van wonen mag er ook wel het een en ander

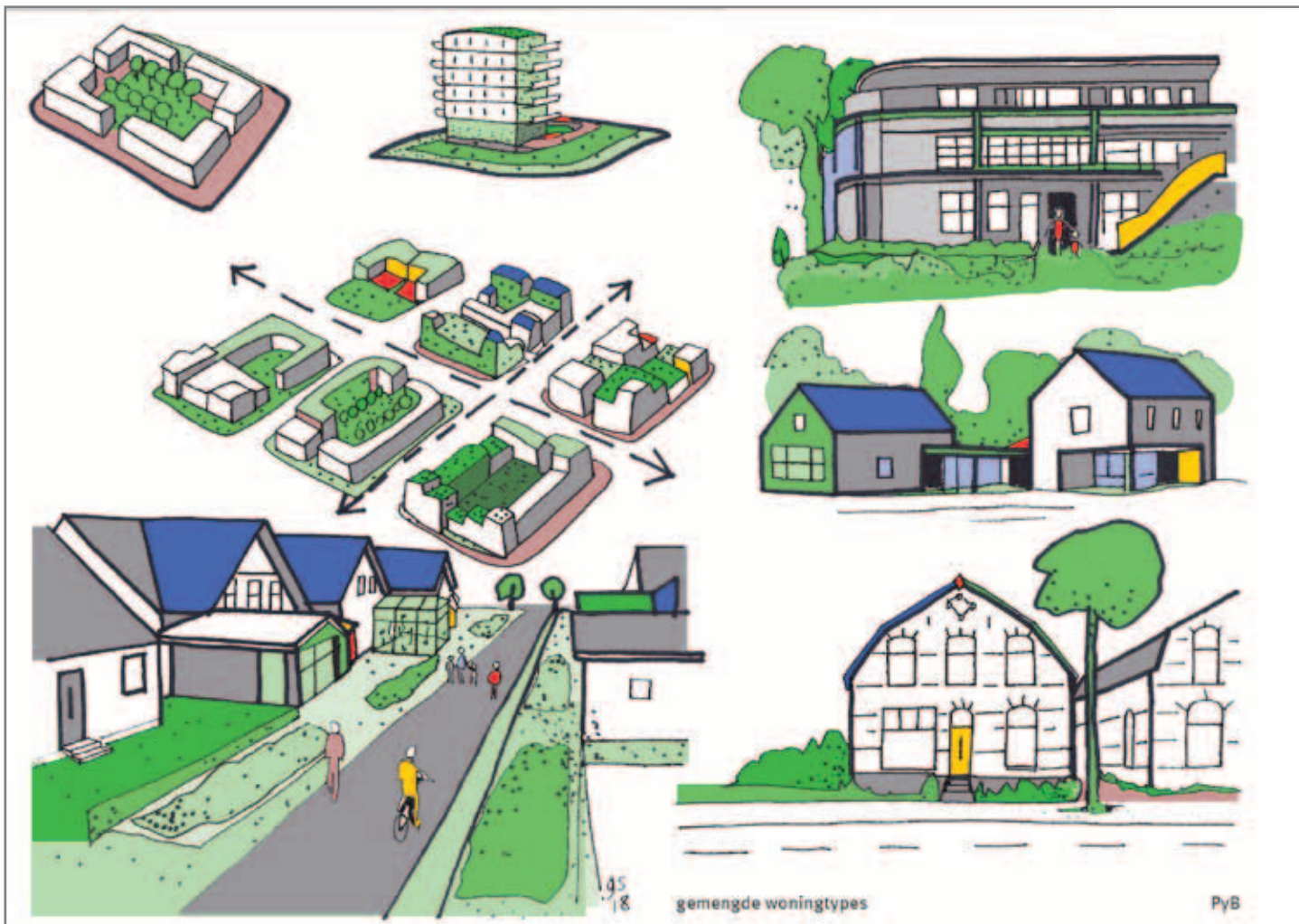
veranderen in de toekomst. Zo vinden veel inwoners dat het woonaanbod in de toekomst meer divers en flexibel moet zijn, afgestemd op de veranderende behoeften van mensen. Daarbij wordt het tekort aan betaalbare woningen voor Apeldoorners tussen de 25 en 35 regelmatig genoemd als punt van zorg.

Veel inwoners zouden graag zien dat de gemeente burgerinitiatieven voor het ontwikkelen van nieuwe woonvormen ruimte geeft en ondersteunt.

Stel je eens voor

In de toekomst zijn alle buurten en wijken in Apeldoorn nog meer gemengd. In elke wijk is een mix aan (betaalbare) woningtypen te vinden waar verschillende mensen op af komen. Jong en oud, welvermogend en minder vermogend, mensen met en zonder werk, mensen met en zonder psychische en fysieke aandoeningen, mensen van Nederlandse en buitenlandse komaf. Iedere wijk heeft een centraal ontmoetingskoffiepunt dat wordt gerund door vrijwilligers. Geen muf buurthuis, maar een frisse uitnodigende plek, de woonkamer van de buurt. De gemeente stimuleert de komst van dit soort ontmoetingsplekken door de ontwikkeling van leegstaand vastgoed mede te financieren.

Stel je eens voor

In de toekomst vind je verspreid over Apeldoorn allerlei verschillende woningen en woonvormen, zoals multigeneratiewoningen en mantelzorgwoningen in buurten, wijken en dorpen. Woningen van de toekomst zijn makkelijk aan te passen al naar gelang veranderende behoeften en wensen. Door middel van gezamenlijke pilots met inwoners, woningbouwcorporaties en innovatieve projectontwikkelaars stimuleert de gemeente tal van experimentele en nieuwe woonvormen. Meer gelijkvloers en brede deurposten bijvoorbeeld, zodat het makkelijker wordt om in je huis te blijven wonen als je wat ouder bent. Ruimte voor een extra kamer en badkamer, zodat familieleden die de mantelzorg op zich nemen makkelijk bij je in huis kunnen wonen. Modulaire kamers die gezinnen kunnen gebruiken voor hun kinderen, en later weer kunnen verhuren als de kinderen het huis uit zijn. Tiny houses voor mensen die minder woonoppervlak gebruiken en een minder grote 'footprint' willen achterlaten. Ecohuizen die volledig energieneutraal en zelfvoorzienend zijn. Gebouwen met gemeenschappelijke woonruimtes, waarin ieder zijn individuele ruimte heeft maar elkaar ook ontmoet in gedeelde ruimtes, zoals de woonkamer, keuken en de tuin. De kennis van ondernemers en 'creatives' wordt ingezet om met hightech oplossingen te zorgen voor nog meer wooncomfort, zoals robots in en rondom huis die tal van klusjes doen en deels zorgtaken overnemen.

EXPEDITIE 1

Klarenbeek

Wonen i samenleving

WORDS

- In dorpen grote gemeenschapszin
- Is belangrijk nu we meer op ons zelf worden ^{aangewezen}
- We blijven langer (zo lang mogelijk) ^{thuis wonen}
- Binding lokaal is wezenlijk

Conclusies

- Creëer plekken waar generaties elkaar ontmoeten/
ondersteunen / samen wonen / werken
- Creëer levensloopbestendige woningen
maak het gemakkelijker je woning aan te passen
- Zorg voor het goede aanbod woningen om jongeren
te houden / binden aan de dorpen.

OVERIGE IDEEËN EN HARTENKRETEN

Ontmoeten en samenleven

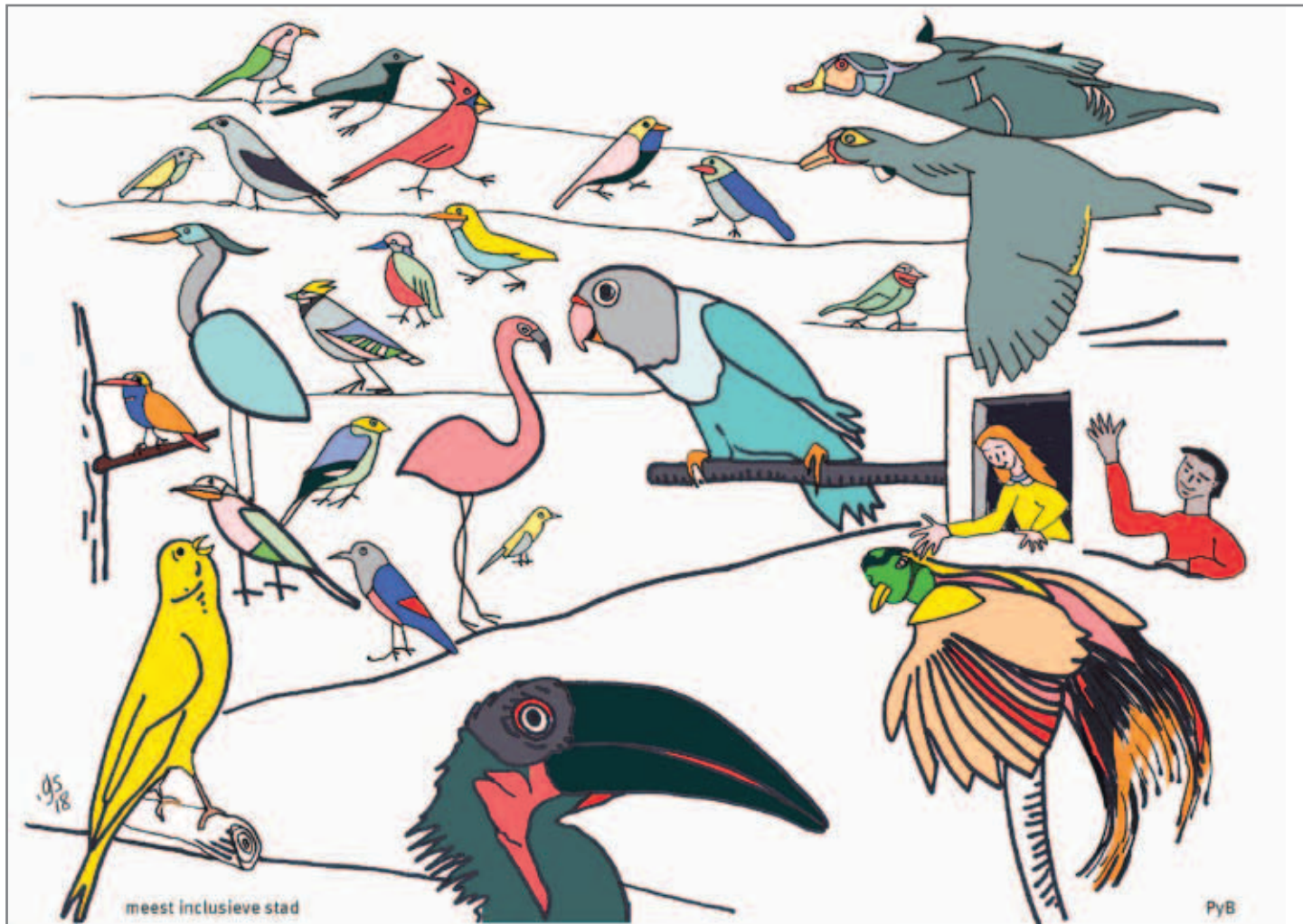
- Meer samenhang tussen bevolkingsgroepen en culturen: einde aan de eilandjes
- Meer samenleven met elkaar zonder aanzien van geslacht, politieke voorkeur, etniciteit, seksuele geaardheid. Iedereen doet ertoe en laten we als gemeente daarvoor staan
- Verbinding tussen mensen, jong en oud, stadsdelen, opleiding en werk
- Creëer plekken waar generaties elkaar ontmoeten, ondersteunen, samenwonen en werken
- Belonen als men participeert/vrijwilligersfunctie
- Sommige vrijwilligers verdienen een financiële blijk van waardering
- Steun actief burgerinitiatief en help die mogelijk maken
- Inwoners van Apeldoorn voor elkaar verantwoordelijk stellen en voor hun woonwijk
- Meer particuliere inbreng en initiatief
- Ken je burens en help ze

Gezondheid

- Experimenteer met buurtvoedsel: voedsel in wijken, restaurant waar je met onbekenden samen eet
- Gezond eten en voedsel verbouwen in eigen buurten
- Sportcampus ook voor ouderen
- Ouderen: loop 1.500 meter per dag
- Maatschappelijke stage leerlingen: bewegen met ouderen
- Prikpoli in iedere wijk

Woonvormen

- Kantoorgebouwen flexibeler inrichten (cityside apartments)
- Creëer levensloopbestendige woningen en maak het gemakkelijker je woning aan te passen
- Zorg voor het goede aanbod aan woningen om jongeren te houden en binden aan de dorpen
- Bevorder doorstroming; creëer woningen voor ouderen zodat hun eengezinswoningen vrijkomen voor anderen
- Er zijn kansen genoeg voor extra woningen: leegstaande kantoren, inbreiden waar mogelijk, appartementen Oranjerie, woonboten
- Leegstaande kantoren ombouwen tot appartement of platgooien
- Nieuwbouw ruim opzetten en het typische karakter behouden
- Meer investeren in ouderenhuisvesting: doorstroming ouderen naar kleinere woningen en meer variatie
- Mix sociaal en vrije sector en variatie typologie: eigen identiteit van Apeldoorn
- Kleine zelfvoorzienende units bouwen, inpasbaar in het landschap! Tiny houses!
- Off-grid woningen
- Oorzaak permanente bewoning aanpakken: meer investeren in betaalbare woningen, huizenprijzen voor starters verlagen. Hierdoor wordt Apeldoorn ook voor studenten aantrekkelijk
- Houd de dorpen vitaal: niet alleen woondorp, ook leefdorp
- Meer generaties in één huis
- Saint Marie openstellen voor een nieuw initiatief van particulieren

Stel je eens voor

In de toekomst is Apeldoorn de meest inclusieve stad van Nederland. Apeldoorn denkt niet in hokjes en in 'wij-zij'. Iedereen mag en kan meedoen. Op tal van plekken in de stad en in het groene buitengebied ontmoeten verschillende mensen elkaar en ondernemen ze samen activiteiten.

Apeldoorn kent bovendien uitstekende opleidingen voor mensen met een beperking en er is ruim werkgelegenheid die zich speciaal richt op deze doelgroep. Er is lokaal veel expertise opgebouwd, die voor heel Nederland als voorbeeld dient. Apeldoorn is de plek om een vak in de zorg te leren en uit te oefenen. Apeldoorn excelleert in speciale leef- en werkvormen, zoals zorgboerderijen en stadsakkers zoals de Dommeweg in Zuidbroek.

HOOFDSTUK 5: WERK EN ONDERWIJS

Werk en onderwijs in Apeldoorn is een onderwerp waar veel inwoners over wilden spreken. Waar gaan we in Apeldoorn in de toekomst ons geld mee verdienen? Waar zijn we nu al goed in en hoe kunnen we werkgelegenheid en ondernemerschap versterken? Welke opleidingen horen daarbij? Maar ook: wat gaat er veranderen door technologische vernieuwingen en wat betekent dat voor ons leer- en werkklimaat?

Dorp en stad in verbinding

Benut de sterke kanten

De inwoners die we hebben gesproken zijn opvallend eensgezind over de kansen die de Apeldoornse werkgelegenheid te bieden heeft. Velen zouden graag zien dat we de sterke punten van Apeldoorn nog meer benutten. Zo bieden de Veluwe natuurgronden de mogelijkheid om duurzame recreatie en ecotoerisme, evenals natuur- en milieueducatie, verder te ontwikkelen. De gunstige ligging van Apeldoorn is een uitgelezen kans om de logistieke sector te versterken. De kennis over het maken van hightechproducten gaat goed samen met opleidingen en banen gericht op circulariteit en innovatieve techniek. De sterke zorgstructuren met het grote aantal zorg- en welzijnsinstellingen levert veel banen op, die in de toekomst alleen nog maar harder nodig zijn. Door de kennis en ervaring in het Apeldoornse zorglandschap te benutten, kunnen we slim inspelen op de behoeften van een groeiende groep ouderen in onze samenleving.

Sommige inwoners willen dat Apeldoorn zich sterker profileert op een van deze thema's. Verschillende modellen zijn voorbij gekomen. De één ziet Apeldoorn in de toekomst als een 'Green High Tech Valley', waarin alle kennis en ervaring met natuur, duurzaamheid, klimaat, energie, water en circulariteit samenkomt in innovatieve technologie. De ander stelt zich Apeldoorn voor als 'Health Valley', waarin alles draait om gezondheid, vitaliteit, sport en beweging.

"Apeldoorn kan de meest inclusieve stad van Nederland worden."

Aan één van de Toekomsttafels ontstond het idee voor Apeldoorn als een 'We Care Valley'. Apeldoorn heeft veel

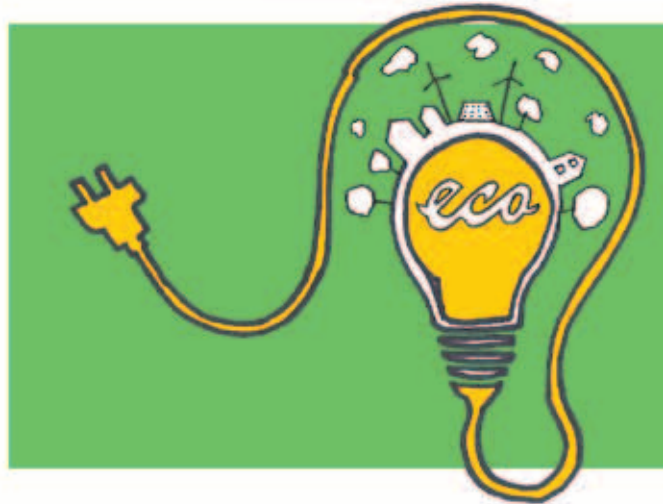
inwoners met een bijzondere zorgbehoefte. Dat is vanuit de historie zo gegroeid. Daar zouden we in de toekomst onze troef van kunnen maken. Elke Apeldoorner krijgt een passende plek die aansluit op zijn/haar wensen, talenten, kennis en ervaring. We bieden deze inwoners niet alleen verzorging, maar ook kansen om zich te ontwikkelen en mee te doen in de samenleving. Dit gaat gepaard met uitstekende opleidingen en werkgelegenheid voor deze doelgroep en hun 'opleiders en verzorgers'. Apeldoorn zou hiermee de meest inclusieve stad van Nederland kunnen worden.

In veel gesprekken kwam deze samenhang tussen werk en onderwijs naar voren. Een ander voorbeeld is de vergrijzing. Om onze ouderen in de toekomst te kunnen blijven verzorgen, hebben we voldoende mensen nodig die in de zorg zijn geschoold. Dat vraagt om goede zorgopleidingen. Verbinden we dit met de vele techniekbedrijven die Apeldoorn rijk is, dan kan er technische innovatie in de zorg ontstaan. In deze sectoren van de toekomst zijn startups en (jonge) ondernemers onmisbaar. Inwoners willen dat de gemeente de doelstellingen voor werk en onderwijs in samenhang beziet. Eén van de deelnemers omschreef deze benadering als een ecosysteem, waarin werk, onderwijs en samenleven een geheel vormen en elkaar versterken.

"Iedere toerist moet Apeldoorn op zijn netvlies hebben."

Toerisme

Welke rol speelt toerisme in het Apeldoorn van de toekomst? Daarover verschillen de meningen. Sommigen willen dat Apeldoorn zich nog veel sterker als toeristische trekpleister promoot en daarmee lokale ondernemers een boost geeft. Ook zijn er geluiden dat dit ten koste kan gaan van de rust in het buitengebied. Waar veel inwoners het

Diverse ecosystemen

PyB

Stel je eens voor

In de toekomst bestaat Apeldoorn uit verschillende ecosystemen. Zo zijn er bijvoorbeeld ecosystemen voor natuurontwikkeling, toerisme en recreatie, duurzaamheid & energie, zorg, welzijn & vrijwilligerswerk, transport & logistiek en gezondheid. Een ecosysteem legt verbindingen tussen (1) diverse maatschappelijke opgaven, (2) onderwijs, werk, samenleven en wonen, identiteit en citymarketing en (3) diverse doelgroepen inwoners. Alles is met alles verbonden en alles heeft op alles impact, dat is het idee van een ecosysteem. Bijvoorbeeld: opleidingen in de zorg trekken werkgelegenheid in de zorg aan, de werkgelegenheid kan robotica en high tech inzetten om de zorg te optimaliseren en dit kan weer een positieve invloed hebben op mensen met tal van zorgbehoeften, waaronder ouderen.

>>

over eens zijn, is dat er kansen liggen om het toerisme duurzamer te maken. Hiervoor zijn veel ideeën gegeven, zoals huisjes op vakantieparken energieneutraal maken en investeren in elektrisch vervoer in het buitengebied en naar de stad. In de toekomst zou Apeldoorn mooiere vakantieparken moeten aanbieden, maar niet méér parken. Natuurbehoud en landschapsschoon is een kernwaarde die veel inwoners willen behouden. Zij pleiten ervoor om de permanente bewoning van vakantieparken tegen te gaan door het gebrek aan voldoende goedkope huurwoningen aan te pakken. Ten slotte hebben veel inwoners de grote wens dat Apeldoorn een VVV-kantoor heeft. Zij zien dit als een wezenlijke manier om Apeldoorn op de kaart te zetten met alle kwaliteiten die onze gemeente rijk is.

“Maak de vakantiehuisjes veel duurzamer en pak de permanente bewoning aan.”

Een leven lang leren: praktijk en theorie gaan samen

Over de toekomst van ons onderwijs zijn mooie gesprekken gevoerd. Voor veel inwoners is Apeldoorn een echte mbo-stad. De diverse praktische opleidingen, die van oudsher in Apeldoorn worden aangeboden, vormen een belangrijk onderdeel van de Apeldoornse identiteit. De kracht van praktisch geschoolde mensen kan volgens hen nog meer worden benut. Zo is er landelijk een tekort aan technisch geschoold personeel. Ook geven steeds meer mensen de voorkeur aan kleinschalige, lokale productie van bijvoorbeeld meubels, gebruiksvoorwerpen en voedsel. Apeldoorn zou hierop in kunnen springen door zich als de ambachtsstad van Nederland te profileren.

“Apeldoorn de Ambachtsstad: we leveren de handjes voor heel Nederland.”

Naast het praktische onderwijs zien veel inwoners meerwaarde in theoretisch onderwijs, dat nu beperkt aanwezig is in Apeldoorn. Zij pleiten voor een verbreding van het onderwijsaanbod. Nieuwe theoretische opleidingen moeten volgens hen aansluiten bij de sectoren waar we veel werkgelegenheid in hebben, zoals ICT en media, logistiek, de dienstensector, de zorg en de maakindustrie. Eén van de inwoners droeg zonnepanelen aan als voorbeeld: terwijl hbo- of universitaire studenten leren om zonnepanelen technisch te ontwikkelen, leren mbo-studenten om ze te installeren. Op die manier vullen doeners en denkers elkaar aan.

Maar het aantrekken van hoger en/of universitair onderwijs wordt ook gezien als een belangrijke kans om jongeren aan Apeldoorn te binden. Meer jongeren betekent meer levendigheid, bijvoorbeeld door een uitgebreider cultureel aanbod en ontwikkeling van de horeca. Dit trekt bovendien weer nieuwe werkgelegenheid aan.

“Maak van Apeldoorn een studentenstad (en dan komt de rest vanzelf).”

In de gesprekken is vaak bepleit dat Apeldoorn zich op het gebied van hoger onderwijs sterker moet profileren. De meesten zijn het erover eens dat theorie en praktijk hand in hand gaan. De sterke Apeldoornse sectoren van de toekomst, zoals duurzaamheid, energie en zorg, vragen om een combinatie van beide.

Stel je eens voor

In de toekomst hoeven mensen, jong en oud, die door willen leren in de zorg, techniek, energie, duurzaamheid en logistiek niet weg uit Apeldoorn. Voor iedereen is er een passende opleiding in Apeldoorn, van mbo tot universiteit. De kwaliteit van het onderwijs is hoog. In kleine groepen worden leerlingen optimaal begeleid naar eigen vermogen. Het onderwijs biedt volop mogelijkheden voor het combineren van leren en werken. Het klassieke institutionele, 'lineaire' leren heeft plaats gemaakt voor flexibel 'modulair' leren: al naar gelang je behoefte kun je leerblokken stapelen van verschillende vakken bij verschillende opleidingen. Je volgt bijvoorbeeld een zorgvak op het mbo en een techniekvak op het hbo. Zo leer je maximaal op maat. Studenten van verschillende opleidingen inspireren elkaar en zetten samen een bedrijf op in innovatieve techniek.

In de toekomst wordt een leven lang leren nog belangrijker. Apeldoorn wordt met zijn centrale ligging hét leercentrum van Nederland. Mensen uit alle windstreken kunnen in Apeldoorn leermodules volgen.

OVERIGE IDEEËN EN HARTENKRETEN

Werk

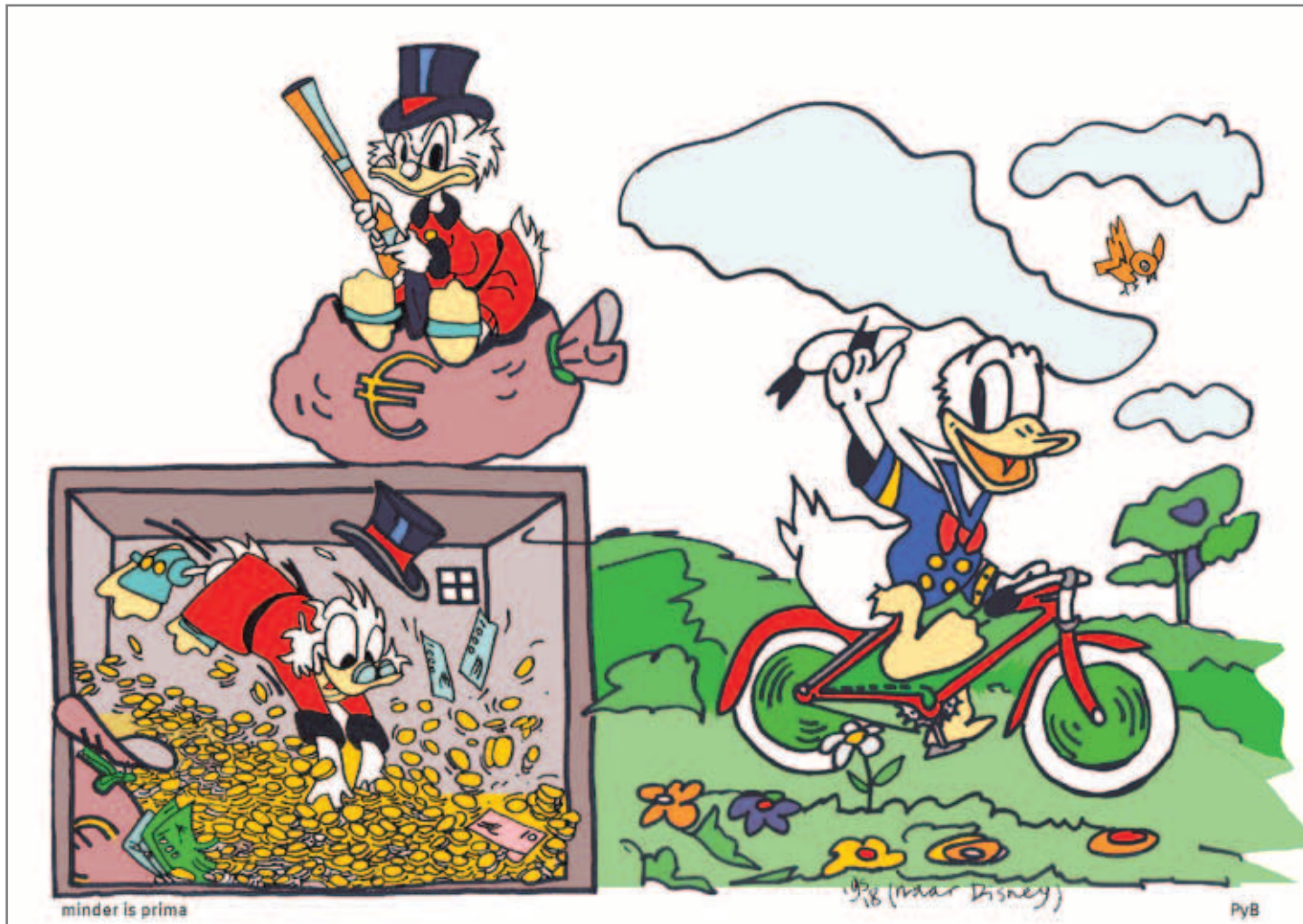
- Wil je iets toevoegen, kijk dan naar wat er in de regio ontbreekt
- Meer exposure, minder bescheiden, meer profileren
- Herhalen van de Triënnale
- Platform IT en groen
- Koester jonge ondernemers
- Ruimte voor innovatieve bedrijven
- Hightech campus in Apeldoorn met onderwijsinstututen, een startup omgeving met grote bedrijven en goede bereikbaarheid. Focus op innoverende sectoren: "De Apeldoornse Silicon Valley"
- Imago: aantrekken startende ondernemers en mensen met startende loopbaan
- Participatie doelgroepen vergroten (vrouwen, jongeren en senioren)
- 'Greet & Meet' plekken creëren voor ondernemers
- Syriërs stage laten lopen bij gemeente en bedrijven (uit de bijstand). Werkplekken voor mensen met een lange afstand tot de arbeidsmarkt
- Verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs voor statushouders: criteria stellen vanuit de gemeente
- Nodig met het oog op de toekomst: kwaliteit en menselijk contact, internethandel en innovatie
- Spreiding van zorg(instanties) over heel gemeente Apeldoorn
- Profileren op groen "wonen en werken in het groen", maar niet als een bepaalde valley

Onderwijs

- Onderwijs verandert: steeds mee modulair en afstand wordt minder belangrijk. Fysieke campus is niet nodig, de studenten wel
- Concentreer de plekken waar onderwijs bij elkaar komt: zorgt voor herkenbaarheid. Nu teveel verspreid
- Accepteer dat jonge mensen even weggaan voor studie. Ze komen later wel terug
- Iets bouwen in zuid waar mensen kunnen leren
- Mbo zorg opleiding
- Onderwijs heeft ook een maatschappelijke rol, het is niet alleen lesgeven
- Nederlanders helpen met de integratie van buitenlanders
- Meer zorgopleidingen
- Alternatieve therapieën naar Apeldoorn
- Rol van organisaties gebruiken om Nederlandse taal bij statushouders te verbeteren
- Apeldoorn, stad in beweging
 - o Letterlijk
 - o Figuurlijk
- Omscholing van de mensen die door automatisering hun baan gaan verliezen
- Verbinden van focus onderwijs met duurzaamheidsopgaven
- Zet in op universiteit naar Apeldoorn voor de richting ICT en verbindt deze met veiligheid logistiek en zorg, de sterke sectoren van Apeldoorn

Toerisme

- Iedere toerist moet Apeldoorn op zijn netvlies hebben
- Kwalitatieve groei toerisme
- Toeristische sector moet groeien maar niet ten koste van het groen
- Inspelen op overtoerisme Amsterdam: goed nadenken over welke manier
- Economische spin-off vergroten middels toerisme
- VVV centraal in centrum of bij NS-station
- Inzetten op herhaalbezoek van toeristen door een unieke beleving aan te bieden
- Natuur duurzaam benutten voor onder andere toerisme
- Waarom meer toerisme? Werkgelegenheid, natuurbehoud, niet meer parken
- Durfkapitaal aantrekken
- Vakantieparken hebben een stevige impuls nodig. Het is de taak van de gemeente om de voorwaarden hiervoor te creëren

Stel je eens voor

In de toekomst is duurzaamheid iets positiefs: het is leuk, leerzaam en gezellig. Iedereen wil er iets mee te maken hebben. Mensen nemen zelf initiatief, steken elkaar aan met hun ideeën en enthousiasme en werken op allerlei manieren met elkaar aan verduurzaming. Een schoolboekvoorbeeld dat vaak als inspiratie dient: Stadsakkers. Daar steken allerlei Apeldoorners samen de handen uit de mouwen om biologische groenten en fruit te verbouwen.

De algehele mentaliteit is in de toekomst niet 'meer-meer-meer' maar 'minder is prima'. De thermometer op 19 graden in plaats van 22. Minder met het vliegtuig op vakantie. De auto laten staan en de trein pakken. Niet persé aardbeien hoeven eten tijdens Kerst. Kleren kopen die duurzaam en fairtrade zijn geproduceerd. Een moestuintje aanleggen samen met je straat. Dit begint bij ieder individu. Met anderen delen wat jij doet op het gebied van duurzaamheid kan anderen aansteken om zelf ook iets te doen.

HOOFDSTUK 6: DUURZAAMHEID

Spreek je met inwoners over de toekomst van Apeldoorn, dan gaat het opvallend vaak over duurzaamheid. De vragen die tijdens de toekomstgesprekken aan de orde kwamen, zijn: hoeveel duurzame energie is er nodig? Wat doet de gemeente en wat kunnen inwoners zelf doen? Willen we in de toekomst onze spullen delen met anderen? Hoe gaan we verspilling en vervuiling tegen?

Duurzaamheid als breed begrip

Duurzaamheid is een breed begrip en dat was ook terug te zien in de gesprekken. Het meest besproken onderwerp is duurzame energieopwekking, maar volgens de inwoners gaat duurzaamheid over nog veel meer. Denk bijvoorbeeld aan het verminderen van consumptie, het lokaal verbouwen van voedsel en het schoon produceren van goederen. Meerdere gesprekken gingen over de gedragsverandering die nodig is voor een duurzame samenleving.

Ook zijn er veel ideeën opgehaald over vergroenen en het schoner maken van de lucht in de (binnen)stad. Oog voor biodiversiteit is genoemd als belangrijke voorwaarde. Inwoners pleiten voor meer bomen, planten en bloemen in de openbare ruimte, bijvoorbeeld door groene daken en gevels. Dat bevordert het leefklimaat en voorkomt hittestress. Ook gingen de gesprekken over elektrisch openbaar en particuliere vervoer. Lees hier meer over in het hoofdstuk Verkeer & vervoer.

De energietransitie

In veel gesprekken stond duurzame energie centraal. Inwoners hebben hier allerlei ideeën over. Grofweg zijn ze te onderscheiden in oplossingen die in korte tijd heel veel energie opleveren en oplossingen die zorgen voor een geleidelijke overgang.

Sommigen zijn ervan overtuigd dat een 'grote klap' nodig is om de energietransitie voor elkaar te krijgen. Een enkele kerncentrale of waterstofcentrale zou in de toekomst kunnen voorzien in de energiebehoefte van heel Apeldoorn. Deze oplossing gaat in vergelijking met zonneparken en

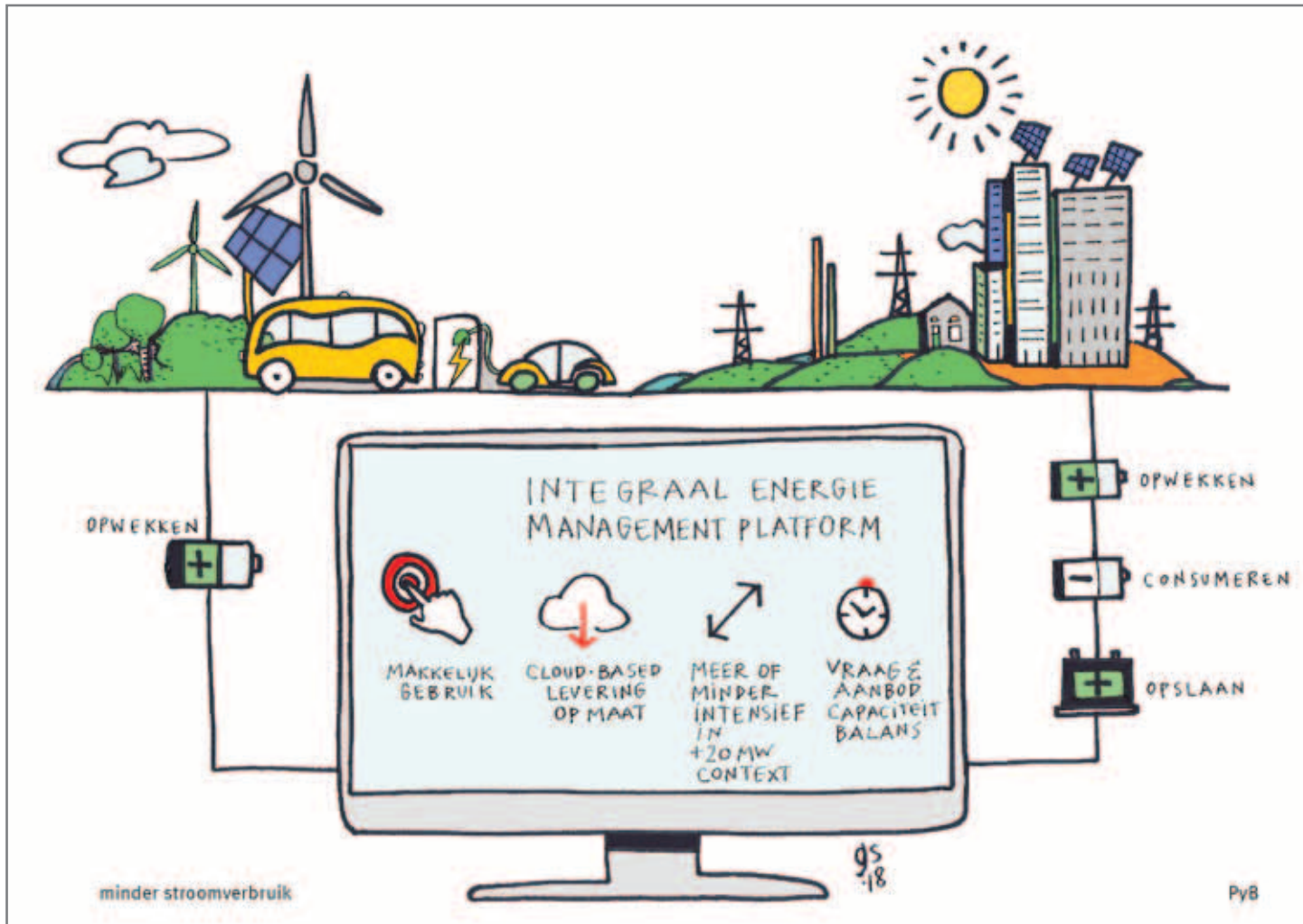
windparken minder ten koste van het landschap. Anderen vinden een kerncentrale te radicaal, maar delen wel de mening dat er grote stappen gezet moeten worden. Zij denken dat windmolens en zonneparken goede oplossingen zijn voor de toekomst, maar dan wel op een zorgvuldige wijze ingepast in het landschap. Zij zien dit als tijdelijke oplossingen, bijvoorbeeld voor 20 jaar, gelijk met de levensduur van de collectoren. Daarna zijn er ongetwijfeld weer betere technologieën voorhanden, die minder ingrijpen in het Apeldoornse landschap.

'Zonne-energie is een goede oplossing, maar alleen op het dak en niet in het groen.'

Anderen pleiten voor een geleidelijke overgang naar duurzame energie. De gemeente zou hier al mee kunnen starten in de regelgeving voor nieuwe woningbouw, bijvoorbeeld door alleen nog maar energieneutrale woningen en aardgasvrij bouwen toe te staan. De gemeente kan dit verder stimuleren door subsidies beschikbaar te stellen en regelgeving te ontwerpen, waardoor deze transitie in de bouw wordt versneld. Ook kan de gemeente meer stimuleren dat bedrijven en maatschappelijke instellingen hun energie duurzaam opwekken, door bijvoorbeeld bedrijven te verplichten zonnepanelen op hun dak te leggen en hun regenpijpen af te koppelen van het riool. Tot slot kan de gemeente onderzoek en innovatie stimuleren naar alternatieve vormen van energie opwekken, zoals werken met zoutgetijden en geothermie.

'Versnel transitie in de bouw, verplicht zonnepanelen op daken en stimuleer innovatie op het gebied van verduurzaming.'

Veel inwoners zijn het erover eens dat we de energietransitie in de juiste volgorde moeten aanpakken. Allereerst

Stel je eens voor

In 2030 heeft Apeldoorn het energieverbruik teruggebracht met de helft ten opzichte van het jaar 2018. De gemeente heeft door regelgeving en door subsidies de transitie in de bouw versneld. Alle nieuwe huizen zijn energieneutraal en hebben zonnepanelen en warmtepompen. Ook monumenten en veel sociale huurwoningen zijn nu energieneutraal. De berm langs de snelwegen zijn 'begroeid' met lage zonnepanelen die opgaan in het groene landschap. Langs wegen op punten waar het zicht niet belemmerd wordt staan windmolens. En met instemming van een groot deel van de bevolking is een groot windpark gerealiseerd aan de noordkant van de stad.

>>

moet het energieverbruik worden teruggedrongen door bewustwording en gedragsverandering. Vervolgens investeren we in duurzame energieopwekking. Logische plekken in de stad kunnen worden benut voor het opwekken van energie uit zon en wind. Denk daarbij aan de daken van woningen, bedrijven en openbare gebouwen, maar ook aan bermen en geluidschermen langs (snel)wegen. De laatste stap is waar nodig het inpassen van zonneparken en windmolens in het landschap.

Maar wie is hier nu precies aan zet? Wat kunnen inwoners zelf doen en wat verwachten ze van de gemeente?

Inwoners: urgent onderwerp

Duurzaamheid is voor veel inwoners een urgent onderwerp voor de toekomst. Zij vinden dat niet alle verantwoordelijkheid bij de gemeente ligt en zijn bereid om zelf hun steentje bij te dragen, alleen of samen met de buurt. Ze willen zonnepanelen op hun daken leggen, samen voedsel verbouwen en gebruik maken van deelauto's. Ook regenpijpen van het riool afkoppelen en de betegeling in tuinen verminderen worden genoemd als concrete acties voor bewoners.

Tegelijkertijd roepen gesprekken over duurzaamheid veel vragen en onzekerheden op. Hoeveel kosten zulke maatregelen bijvoorbeeld en wie moet ervoor betalen? Veel inwoners zien in dat zij duurzamer kunnen en moeten leven, maar willen niet te veel inleveren op gemak en comfort. Ze hechten bijvoorbeeld aan eigen autobezit, zeker de bewoners van de dorpen die daarvan afhankelijk zijn.

Ook maken veel inwoners zich zorgen over de gevolgen van ingrijpende maatregelen, zoals zonneparken en windmolen-

parken, voor het landschap. Zij kunnen moeilijk inschatten wat de energietransitie nu echt betekent. Hoeveel energie verbruiken we nu? Hoeveel duurzame energie is er in de toekomst nodig in Apeldoorn? Hoe kunnen inwoners beoordelen welke investering het meest loont? De technologische ontwikkelingen volgen elkaar in rap tempo op. Wat doen we als we nu kiezen voor een bepaalde oplossing en er over een paar jaar een beter systeem op de markt komt? En hoe zorgen we ervoor dat keuzes die vandaag worden gemaakt geen belemmering vormen voor de toekomst? Duurzaamheid is zo'n grote opgave dat inwoners naar de gemeente kijken om het voortouw te nemen.

“De techniek ontwikkelt zich heel snel: dakpannen die zon opvangen en omzetten naar elektriciteit, biomassa als energieleverancier, welke mogelijkheden zijn er nog meer? Hoe snel gaan de technologische ontwikkelingen? Is het verstandig nu al te investeren?”

Gemeente: neem de leiding!

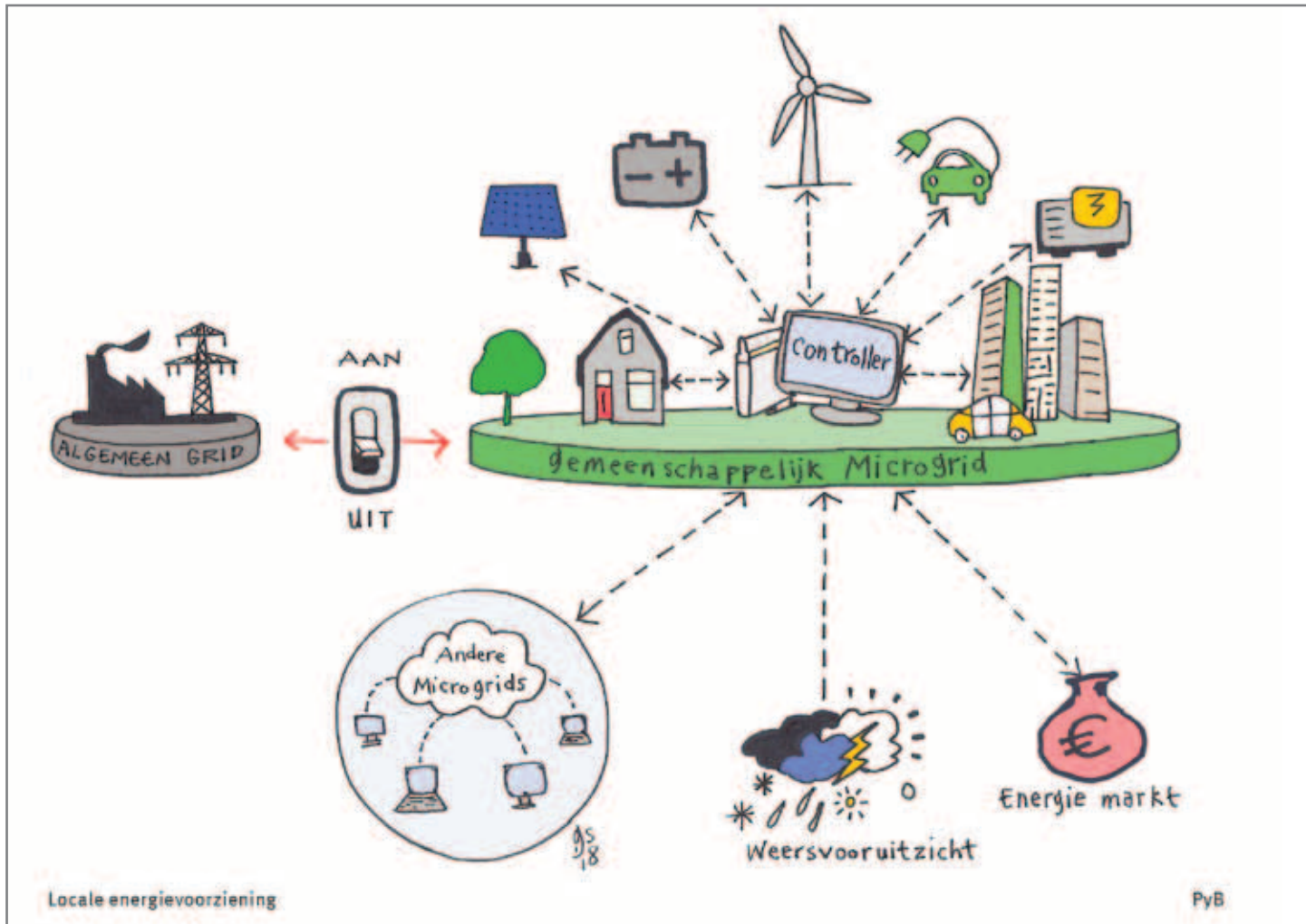
Veel inwoners vinden dat de gemeente meer een leidende rol moet innemen op het gebied van duurzaamheid en stevige ambities moet uitspreken richting de toekomst. Zij vragen de gemeente om lef te tonen. Verduurzaming vraagt nu eenmaal om het maken van lastige keuzes. Daarin zijn bestuurders aan zet. Deze keuzes moeten vervolgens wel worden uitgelegd aan de inwoners. Zij willen weten wat de opties zijn en welke afwegingen er worden gemaakt.

“Overheid, maak het gemakkelijk!”

Ook roepen inwoners de gemeente op om het hen zo makkelijk mogelijk te maken. Heldere informatie, subsidies en weinig regels zijn cruciaal. Zij willen dat goed gedrag

wordt beloond en dat er meer geld beschikbaar komt voor verduurzaming door particulieren. De gemeente moet belemmerende regels, lange wachttijden en papieren rompslomp uitbannen. In hun ogen is duurzaamheid in de toekomst geen hobby meer van de 'happy few', maar is het voor iedereen mogelijk om zelf bij te dragen aan een duurzamer Apeldoorn.

“Stimuleer duurzame initiatieven door weinig regels en betere ontsluiting van kennis.”

Stel je eens voor

In de toekomst heeft ieder dorp en iedere wijk de regie over zijn eigen energievoorziening. In cofinanciering met bedrijfsleven, maatschappelijke instellingen en inwoners wordt op experimentele manier gewerkt aan nieuwe oplossingen. Het project Virtual Power Plant in Loenen is hierbij het aansprekende voorbeeld. Dit wordt ondersteund door duurzaamheidsregisseurs van de gemeente, die advies geven en vragen beantwoorden. Zij weten precies wat er allemaal mogelijk is en helpen bewoners op weg. Daarbij werkt de gemeente Apeldoorn met een duurzaam spaarsysteem. Inwoners, bedrijven en instellingen die acties en initiatieven ondernemen op het gebied van duurzaamheid, kunnen hiermee spaarpunten verdienen. Deze spaarpunten kunnen voor allerlei doeleinden ingezet worden. Bijvoorbeeld voor een bonussubsidie voor zonnepanelen, voor een gratis groenten-en fruitpakket van de coöperatieve stadsboerderij.

OVERIGE IDEEËN EN HARTENKRETEN

Bewustwording en gedragsverandering

- Bewustwording verbruik vergroten: daar begint alles
- Meer bewustzijn van onze footprint en de hoeveelheid energie die we gebruiken
- Mensen voorbereiden en meenemen in technologische ontwikkelingen zodat iedereen mee kan blijven doen
- Werk de droom van een uitstootvrije binnenstad uit met elektrische vervoersystemen en deelauto's

Energietransitie

- Bouw alleen energieneutraal, ook bedrijven. Stimuleer met subsidies en ontwerp lokale regelgeving om transitie in bouw te versnellen
- Vernieuwen stadhuis mag ambitieuzer
- Windmolens: wel of niet? Eén windmolen staat gelijk aan 30.000 zonnepanelen
- Transitie gas naar duurzame energievormen zou zo makkelijk moeten gaan als de transitie van kolen naar gas dat wil zeggen overheid moet ontzorgen
- Zorg voor alternatieven, zoals geothermie en waterstof
- Zonne-energie is de toekomst. In de tussentijd hebben we alternatieven nodig. Windmolens bij snelweg, maar maak ze echt tijdelijk
- Successen Loenen en Kerkschoten doorzetten door overheid en externe financiering en ondersteuning
- Particulier en lokaal regie houden op energie (zie Kerkschoten)
- Warmtenet uitbreiden naar bestaande woningen
- Zet in op innovatie op gebied van verduurzaming: ook monumenten en sociale huurwoningen verduurzamen
- Zo snel mogelijke een warmteplan per wijk is nodig
- Buurt en straat initiatieven: hoe gaan we samen verduurzamen
- Parkeerterreinen overkappen met zonnecollectoren
- verplicht de collectoren op de daken van bedrijven en woningen
- Energietransitie geeft kansen voor werkgelegenheid

Circulaire economie

- Zet in op schone technologie en circulair produceren
- Aandacht voor verantwoorde eetmogelijkheden en voedsel verbouwen in de wijk
- Breng in kaart welke grondstoffen en afvalstromen grote bedrijven hebben, en probeer die aan elkaar te koppelen
- Zorg dat alle verpakkingen recyclebaar zijn

Brede duurzaamheid

- Toerisme van de toekomst: waarde van groen is heel belangrijk
- Biodiversiteit stimuleren van gebouwen en gebieden. Investeer niet alleen in bedrijven en huishoudens, maar ook in vogels, zoogdieren, insecten, planten en bomen
- Verplicht het afkoppelen van regenwater in ieder huis
- Mobuur in de natuur
- Deelauto's op afroep
- Ga zelf experimenteren met nieuwe slimme oplossingen voor afval en energie
- Openbare ruimte klimaatvriendelijk inrichten en maak het mogelijk op bepaalde plekken om zelf voedsel te verbouwen

Stel je eens voor

In de toekomst is al het (openbaar) vervoer in Apeldoorn duurzaam en gratis. Vervoersmiddelen rijden op elektriciteit, waterstof of een nog nader te ontwikkelen milieuvriendelijke brandstof. Het grootste deel van de (openbare) vervoersverbindingen is ondergronds weggewerkt in tunnels. Vruchtverkeer verdwijnt zo uit het stadsaanzicht en bovengronds blijft alle ruimte over voor groen, ruimte en schone lucht. Aan de randen van de stad zijn grote transferia waar niet alleen auto's, maar ook fietsen en andere vormen van vervoer kunnen worden gestald. Vanaf de diverse transferia zoeven onophoudelijk allerlei creatieve vormen van openbaar vervoer van en naar de verschillende wijken, stadsdelen, het centrum van Apeldoorn en de dorpen. Zo ben je in een mum van tijd daar waar je wil zijn.

HOOFDSTUK 7: VERKEER EN VERVOER

Door ontwikkeling van de techniek zal er de komende jaren veel veranderen op het gebied van verkeer en vervoer. Hoe zien inwoners verkeer en vervoer in de toekomst? Komen er zelfrijdende auto's en nieuwe vormen van openbaar vervoer? Hoe ziet het woon-werkverkeer eruit, maken we gebruik van deelauto's en wordt het openbaar vervoer elektrisch?

Verband met duurzaamheid

Veel inwoners leggen het verband tussen de thema's Verkeer & vervoer en Duurzaamheid. Bijna alle inwoners vinden dat toekomstig verkeer het milieu en de leefomgeving niet mag belasten. Duurzaam openbaar vervoer en elektrisch vervoer heeft volgens hen dan ook de toekomst.

“Deelauto's worden waarschijnlijk in de toekomst meer aangeboden en gebruikt.”

Duurzaam vervoer: auto's

Voor veel Apeldoorners is de auto een belangrijk vervoersmiddel. Met name in de dorpen zijn mensen aangewezen op een eigen auto. Veel inwoners verwachten dat auto's in de toekomst op elektriciteit of waterstof rijden, waardoor we geen last meer hebben van vervuilende uitlaatgassen. Sommigen gaan een stapje verder. Zij pleiten voor het delen van auto's, waardoor het totale aantal auto's afneemt en er veel minder geproduceerd hoeven te worden. Op dit moment is slechts een deel van de inwoners bereid om de eigen auto in te leveren voor een deelauto. De bestaande deelauto's zijn klein en niet geschikt voor gezinnen. Een toename van het aanbod van (grotere) deelauto's zal volgens de inwoners dan ook zorgen voor een toename van het gebruik. De gemeente zou hierop kunnen sturen door de parkeernorm voor nieuwe woningbouw te verlagen.

“Bezoekers pakken op een van de transferia de leenfiets of stappen op de elektrische bus.”

Aan de Toekomsttafels is ingeschat dat het autobezit en het totale autoverkeer in de toekomst zal afnemen door innovaties in het openbaar vervoer en een afname van het

woon-werkverkeer (werken op afstand). Voor veel inwoners is het een toekomstideaal: de binnenstad van Apeldoorn is uitstootvrij of misschien wel geheel autovrij. Op transferia aan de randen van de stad kunnen inwoners en bezoekers hun auto's stallen en een gratis leenfiets pakken of op een elektrisch busje stappen dat hen naar de stad brengt. Zij zouden graag zien dat verschillende stadsdelen en dorpen nu al gaan experimenteren met autovrije zones om de uitstoot van uitlaatgassen te verminderen en de luchtkwaliteit te verbeteren. Door te investeren in excellent en gratis openbaar vervoer, kan de gemeente de behoefte aan auto's verder terugdringen.

“De dorpen en de stad moeten beter en makkelijker met elkaar worden verbonden.”

Duurzaam vervoer: openbaar vervoer

Veel inwoners zien in de toekomst een belangrijke rol voor het openbaar vervoer in Apeldoorn. Alle wijken, stadsdelen en dorpen moeten onderling weer beter worden verbonden met het openbaar vervoer. Veel mensen ervaren nu de overstap via het centrale busstation als inefficiënt. Ook de dorpen en de stad moeten frequenter met elkaar verbonden worden. Naast bewoners kunnen de toeristen zo makkelijker op en neer tussen de stad en de dorpen. Hierdoor wordt de gemeente Apeldoorn meer één geheel. De inwoners noemen verschillende ideeën voor hoe dit openbaar vervoersysteem eruit kan zien, zoals elektrische bussen en een ondergronds netwerk.

Een deel van de inwoners geeft aan dat een directe treinverbinding Apeldoorn-Arnhem en Apeldoorn-Zwolle van grote meerwaarde zal zijn. Het woon-werkverkeer tussen deze steden maakt momenteel vooral gebruik van de auto.

Stel je eens voor

In de toekomst zijn alle Apeldoornse dorpen en wijken maximaal 30 kilometerzones. Zo ontstaat er een meer veilige verkeerssituatie voor langzaam verkeer. Overal zijn extra brede stoepen met gelijkvloerse en brede op- en afstapplaatsen voor het openbaar vervoer. Hinderlijke drempels en verhogingen zijn er niet meer. Apeldoorn staat bekend als Dé fietsstad van Nederland. Zowel inwoners van Apeldoorn als toeristen plukken hier de vruchten van. De dorpen, wijken en het centrum zijn met elkaar verbonden door dubbele fietspaden: een 'fast lane' en een 'slow lane'. Daarnaast worden de fietspaden bij slecht weer middels een ingenieus systeem overdekt. Regen en wind is dus geen reden meer om niet op de fiets te stappen! In het groene buitengebied strekt zich een uitgebreid netwerk uit van fietspaden, die weer verbonden zijn aan het regionale en landelijke netwerk. Van heinde en verre komen toeristen naar Apeldoorn om te genieten van de vele prachtige fietsroutes.

>>

De verwachting is dat een betere treinverbinding zal leiden tot een daling van het autogebruik.

In een aantal gesprekken kwam de regionale aanbesteding van het openbaar vervoer aan de orde. Inwoners zouden graag zien dat de gemeente meer invloed heeft op de nieuwe aanbesteding, waardoor zij duurzaamheidnormen kan stellen en monitoren.

Duurzaam vervoer: wandelen en fietsen

De meest duurzame manier van vervoer is wandelen en fietsen. Veel inwoners zijn het erover eens dat beide heel belangrijk zijn in Apeldoorn, en dat we ook in de toekomst ruim baan moeten bieden aan wandelaars en fietsers.

Wandel- en fietsroutes zijn de manier om van het gevarieerde Apeldoornse landschap te genieten. Maar ook de fiets als vervoersmiddel wordt belangrijk gevonden, om mee naar het werk te gaan of een boodschap te doen.

Het toekomstbeeld van Apeldoorn als Dé Fietsgemeente van Nederland vinden veel inwoners een aantrekkelijk idee.

Aan de Toekomsttafels is ook gesproken over een betere inrichting van de openbare ruimte voor voetgangers.

Met brede stoepen en lage trottoirbanden maken we deze gebruiksvriendelijk voor kinderen en ouderen.

EX.5 Samen Leven

groei-groen-ruimte

Juderen
en toekoms

- andere mindset
nodig, mengen oud met
jong en jong met ook
met ouderen willen
mengen
- faciliteren hieraan

goede, gratis,
groene verbinding
met vandrageren

woonvormen
voor ouderen en
jongeren met
voorzieningen
bv eetmogelijkheden

zorgen:
inclusieve
samenleving?

Openbaar
vervoer

(leoon van
Apeldoorn)

leoon van
Apeldoorn
(meer)

Zorg voor mensen
die minder gezond
zijn - niet midden
in de maatschappij

Meer delen
(samen eten
dichtbij huis
apparatuur
delen)

- Meer groen in de
stad

- Stad max een
scheel in plaats van
vee wiken en delen

Fietsen
centraal

(zoals het nu
ook al belangrijk
is)

Hold Apeldoorn
een sportieve stad

Brede Stoop
in de stad

Tegengor
natuur

- Woningbouw (modern
en vernieuwend)

- Centrum vergroten
om mensen aan te
trekken en de stad
leven dij te houden

Hold de stad ook
aanrekkelijk voor
jongeren.

Zorg voor een
stake promotie voor
Apeldoorn.

Apeldoorn

Bevolking 05 -
ontwikkeling
wat willen wij?
kenzi maken en
beleid op maken

leoon
groene
moderne
stad

OVERIGE IDEEËN EN HARTENKRETEN

Nieuwe vormen van vervoer/auto/OV

- Mobility as a service
- P+R terrein bij de A1: overstap naar duurzame vervoermiddelen
- Creëren van een elektrische autobaan
- Volledig elektrisch of andere vorm
- Buslijn over de ring
- Betere spreiding
- Compleet maken 2x2 rijstroken
- Oplossing verbinding
- Sluipverkeer los je op
- Ondertunnels Laan van Erica
- Glasvezel aanleggen voor thuiswerk
- Gratis OV (belasting)
- Klein, compact elektrisch OV
- Op tijd reageren op nieuwe ontwikkelingen
- Auto parkeren buiten woongebied en centrum
- Meer elektronische systemen: delen en rijden
- Minder wegen voor auto's
- Delen van je auto met burens of kennissen
- Angst voor het verdwijnen van collectief vervoer

Fiets en langzaam verkeer

- Meer comfort en voorrang voor fiets
- Stallingen voor fietsen ook voor rollators en scootmobielen
- Kijk waar kindervlekken zijn: welke paden gebruiken ze, die kindvriendelijk maken
- Veilige fiets doorstroom assen in de stad maken
- Brede betere fietspaden
- Stad volledig inrichten met speelweefsel
- Kinderen veilig naar school en ze kunnen blijven spelen
- Ontwerp weg/ring fietspaden in twee richtingen/inrichtingen eenvoudiger maken
- Brede stoep in de stad
- Bestaande parkeergarages binnenstad gebruiken voor fietsen
- Laagste vorm van kinderverkeer = ultra langzaam verkeer oplossen

Woon-werk

- Terugdringen woon-werkverkeer
- Maak sterke drone met stoel eronder
- Maak pakketdiensten
- Meer stimuleren om samen te rijden zoals bij de Belastingdienst
- Vergoeding woon-werkverkeer afschaffen (in combinatie met afschaffen overdrachtsbelasting)

NETWERK TRANSFORMATOREN VOOR BEGRIP

De inwoners van Apeldoorn met een migratieachtergrond waren ondervertegenwoordigd in het participatietraject. Om ook bij deze groep ideeën over de toekomst van Apeldoorn op te halen, is het netwerk Transformatoren voor Begrip ingeschakeld. Dit netwerk is opgericht om bewoners met een migratieachtergrond meer bij beleidsvorming te betrekken. Het netwerk bestaat uit 30 mensen die 15 nationaliteiten vertegenwoordigen. Zij zijn met hun achterban in gesprek gegaan over hun wensen, zorgen en ideeën voor de toekomst van Apeldoorn. Bij een Toekomsttafel zijn de ideeën uitgewisseld. De gesprekken vertonen veel overlap met de andere Toekomsttafels. Daarnaast zijn een aantal aanvullende ideeën opgehaald.

Identiteit en groei van Apeldoorn

Veel inwoners vinden het prettig leven in Apeldoorn. Ze omschrijven Apeldoorn als een mooie, rustige en veilige plek om te wonen. Ze waarderen de groene leefomgeving, de mooie uitzichten en de Veluwe natuur. De huizen zijn mooi en er zijn goede voorzieningen, zoals winkels, parken, musea, een bioscoop, een bibliotheek en Omnisport. Ook zijn er veel activiteiten en verenigingen, met name voor kinderen en ouderen.

Net als bij de andere Toekomsttafels kwam in deze gesprekken de vraag naar voren of Apeldoorn uit zou moeten groeien tot een stedelijke gemeente. Ook hier waren de meningen verdeeld. Sommigen hechten aan het dorpse karakter van Apeldoorn, waar hun kinderen veilig kunnen opgroeien. Ze vinden de huizen mooi en willen geen hoge flatgebouwen. Volgens hen mag Apeldoorn nog groener worden in de toekomst. Anderen zouden graag zien dat in de binnenstad. Zij ervaren weinig sfeer op straat en wil-

len dat er meer straatkunst komt, zoals graffiti, posters en verlichting. In de avonden mag er meer leven op straat zijn, bijvoorbeeld door winkels in de binnenstad 's avonds open te houden. Ook zien zij graag meer winkels in het centrum met meer variatie, bijvoorbeeld een Afrikaanse supermarkt. Ten slotte wijzen veel mensen op het belang van meer openbare toiletten in de stad.

“Apeldoorn is net een dorp.”

Samenleven en wonen in Apeldoorn

Inwoners met een migratieachtergrond vinden Apeldoorners lieve mensen. Ze merken op dat zij een andere mentaliteit hebben dan echte stedelingen. Ze zijn rustiger, minder hard en staan open voor nieuwkomers.

Wel zouden veel inwoners graag meer met elkaar samenleven. Ze maken zich zorgen over de gesegregeerde wijken in Apeldoorn en willen dat de gemeente sociale huurwoningen meer mengt met modale huishoudens. Ze geven aan dat het voor mensen met een migratieachtergrond belangrijk is om te integreren in de Apeldoornse samenleving. Als zij in een wijk wonen met mensen die allemaal hun moedertaal spreken, dan kunnen ze de Nederlandse taal en gewoontes niet leren. Ook wijzen ze erop dat het ontstaan van zwarte scholen en buurten moet worden voorkomen.

De gemeente kan volgens hen ook op andere manieren ontmoeting faciliteren, bijvoorbeeld door te investeren in huiskamers in de wijk, waar bewoners samen koffie kunnen drinken, of openbare ontmoetingsplekken om samen te barbecueën. Zo ontstaat er volgens hen meer gezelligheid in de woonwijken en gaan mensen echt samenleven. Ook zien

zij een belangrijke rol voor de parken. Ze vinden dat deze beter benut kunnen worden door ze in te richten met meer voorzieningen, bijvoorbeeld speelplaatsen voor kinderen of een voetbalveldje voor jongeren. Dat helpt bovendien om overlast van jongeren in de buurt te voorkomen.

Niet alleen de gemeente heeft hierin een rol. Inwoners zien ook een belangrijke verantwoordelijkheid voor zichzelf. Nieuwkomers van verschillende generaties kunnen elkaar beter ondersteunen. Zo vinden jongeren sneller hun weg in de Apeldoornse samenleving. Zij moeten ouderen, die vaak weinig netwerk hebben, helpen om activiteiten te ondernemen en de taal te leren. Tegelijkertijd moeten mensen die al wat langer in Nederland zijn mensen op weg helpen die nieuw in Apeldoorn komen wonen.

Wat betreft woningbouw in Apeldoorn zouden inwoners graag zien dat de sociale woningbouw echte gezinshuizen aanbiedt, waarin grote gezinnen met veel kinderen terecht kunnen. Bij sommigen is de wens aanwezig dat ook de grootouders daarbij in kunnen wonen. Een belangrijke zorg is de betaalbaarheid en beschikbaarheid van woningen. Sommige aanwezigen leven met het hele gezin op 60 m². Ook voor jongeren is de beschikbaarheid van goedkope woningen een probleem.

“Apeldoorners zijn lieve mensen.”

>>

Oud worden in Apeldoorn

Het zorgen voor ouderen is voor veel bewoners een belangrijk thema, dat in de toekomst alleen maar belangrijker wordt door de vergrijzing. Zij maken zich zorgen over de eenzaamheid onder ouderen. Initiatieven om ouderen met elkaar in contact te brengen zijn er volgens hen te weinig. Ouderen hebben behoefte aan nieuwe zingeving in hun leven en een zinvolle invulling van hun dag. De gemeente moet hen daarin faciliteren, bijvoorbeeld door activiteiten te organiseren en ouderen actief uit te nodigen.

Sommige inwoners willen dat het makkelijker wordt voor ouders om bij hun kinderen in te wonen. Voor hen is het vanzelfsprekend dat kinderen voor hun ouders zorgen als ze oud worden, net zoals ouders voor hun kinderen zorgen. Zij zouden graag zien dat de gemeente mantelzorgers financieel ondersteunt, zodat zij de zorg voor hun familie kunnen combineren met een baan. Ook zou de gemeente via een lokale campagne aandacht kunnen vragen voor een goede relatie tussen ouders en kinderen. Wanneer mensen geen familie meer hebben, zouden vrienden of burens zorg op zich moeten nemen.

Anderen zijn voorstander van cultuursensitieve bejaardentehuizen, waar ouderen terecht kunnen zodra ze niet meer voor zichzelf kunnen zorgen. Deze moeten beter aansluiten op de behoeftes van mensen met een migratieachtergrond. Ook wijzen zij erop dat dementie een groter probleem wordt. Dat vraagt om specifieke verzorging, die je niet aan kinderen over kunt laten.

“Ouderen hebben behoefte aan nieuwe zingeving in hun leven en een zinvolle invulling van hun dag.”

Onderwijs en opgroeien in Apeldoorn

Inwoners hebben veel ideeën over hoe kinderen nog prettiger op kunnen groeien in Apeldoorn. Eén van de ideeën is dat de gemeente speciale centra voor kinderen creëert, waar zij na school hun talenten kunnen ontwikkelen, zoals muziek maken, tekenen en sporten. De gemeente betaalt de lessen voor kinderen van ouders die dat niet kunnen betalen. Met name sportlessen zijn op dit moment te duur. Veel inwoners vinden dat sport voor alle kinderen beschikbaar moet zijn, zodat zij gezond op kunnen groeien.

“Maak sport betaalbaar!”

Een ander idee is dat de gemeente een ‘talent wall’ inricht in het gemeentehuis voor kinderen en volwassenen, waarop goede initiatieven uit de Apeldoornse samenleving tentoon worden gesteld. Zo worden deze initiatieven beloond en tegelijkertijd vormen ze een inspirerend voorbeeld voor anderen.

Sommige inwoners zouden graag zien dat scholen kinderen en jongeren een maatschappelijke opvoeding meegeven. Door hen kennis te laten maken met verschillende culturen en religies, ontstaat er meer acceptatie. Op die manier gaan inwoners echt met elkaar samenleven. Dit is volgens hen ook belangrijk om polarisatie en radicalisering tegen te gaan.

Anderen vinden dat er meer voorzieningen in de wijken moeten komen voor de jeugd. Met name oudere jongeren hebben behoefte aan meer ontmoetingsplekken. Jeugdhonken moeten vaker open, bijvoorbeeld in de vakanties. Dit kan volgens hen ook helpen om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit terecht komen. Dat is een groot

zorgpunt van een aantal ouders, die graag zouden zien dat hier meer aandacht voor komt op scholen.

Ten slotte geven veel inwoners aan dat Apeldoorn hoger onderwijs en een universiteit aan zou moeten bieden, zodat jongeren niet hoeven te verhuizen of reizen om de opleiding te kunnen volgen die ze willen.

Werken in Apeldoorn

De inwoners geven aan dat veel nieuwkomers moeite hebben om een passende baan te vinden. Een primaire zorg is het hebben van vast werk in plaats van tijdelijke banen. Zij pleiten ervoor om nieuwkomers meer ruimte te geven voor het zoeken naar werk dat aansluit bij hun talenten en diploma's. De gemeente moet hen hierin meer serieus nemen en in een gelijkwaardige dialoog treden over de mogelijkheden. Volgens hen moeten nieuwkomers sneller op niveau aan het werk kunnen en op de werkvloer de Nederlandse taal leren in plaats van andersom. Daarbij helpt het als de gemeente financieel bijdraagt aan taallessen.

Ook zou de gemeente nieuwkomers beter voor moeten bereiden op het werken in Nederland. Ze hebben meer ondersteuning nodig, bijvoorbeeld door uitwisseling tussen werkgevers en werkzoekenden te faciliteren. Eén van de bewoners bracht het idee in dat de gemeente een bedrijf aanbiedt voor nieuwkomers, waarin zij op een laagdrempelige manier aan de slag kunnen. Zo krijgen de mensen die dat nodig hebben de tijd om te wennen aan het werken in Nederland en kunnen ze elkaar op weg helpen.

“In mijn droom heeft iedereen een baan.”

“Mijn droom voor de toekomst is een vaste baan in plaats van steeds tijdelijk werk.”

Veel inwoners zouden graag zien dat de gemeente zich ervoor inspant om meer bedrijven en toeristen naar Apeldoorn te trekken. Op die manier wordt het aanbod in werkgelegenheid groter en diverser. Een idee dat werd aangedragen is om in Apeldoorn een Europese Madurodam te maken, met alle culturen van Europa in het klein, als nieuwe toeristische trekpleister. Een aantal inwoners geeft aan dat het water in Apeldoorn beter benut kan worden voor recreatief gebruik. Niet alleen het kanaal, maar ook de meren in de omgeving lenen zich volgens hen goed voor zwemmen, varen en vissen.

Duurzaamheid, verkeer en vervoer

Veel inwoners zijn tevreden over de wegen rondom Apeldoorn. Andere steden zijn goed bereikbaar en ook in de stad is de doorstroming goed. Ze waarderen de ruime straten in Apeldoorn en vinden het belangrijk dat die behouden blijven, ook als er nieuw gebouwd wordt. Wel geven ze aan dat de straten en fietspaden beter verlicht moeten worden, met name in de herfst en de winter als het vroeg donker is.

“Ik kan het me niet veroorloven om naar de binnenstad te gaan, omdat het te duur is voor mijn gezin om er met de bus te komen.”

“Ik heb een baan op Ecofactorij moeten weigeren omdat er geen OV naartoe gaat.”

Veel inwoners geven aan dat het duur is om je te verplaat-

sen in Apeldoorn. De parkeerkosten zijn te hoog in het centrum en bij attracties zoals de Apenheul en Julianatoren. Door de parkeerkosten te verlagen worden deze voorzieningen beter bereikbaar voor gezinnen met een kleine portemonnee. De bewoners hebben nog liever dat het openbaar vervoer goedkoper wordt en dat de verschillende wijken en de binnenstad beter met elkaar verbonden worden. Zij denken dat veel mensen dan de auto zullen laten staan. Dit is volgens hen belangrijk om het milieu en de natuur te beschermen. Een manier om dat te bereiken is het 1 euro-kaartje terugbrengen of het aanbieden van een ov-kaart voor het hele gezin in plaats van per persoon. Ook voor ouderen zonder auto is betaalbaar openbaar vervoer van groot belang om te kunnen participeren in de Apeldoornse samenleving.

Hoe & waar wil je W O N E N ?

TOEKOMSTCAFÉ VOOR JONGEREN

De jongeren waren ondervertegenwoordigd bij de toekomstgesprekken. Om ook hun stem te horen over de toekomst van Apeldoorn, is een enquête onder jongeren uitgezet en een Toekomstcafé voor deze doelgroep georganiseerd.

Tijdens het Toekomstcafé voerden de jongeren het debat over de toekomst van Apeldoorn aan de hand van vier verhalen. Kiezen we voor de gezonde stad, de hoge en droge stad, de stad als energiehub of voor de groene woonstad (www.apeldoorn2030.nl)? Aan de hand van deze vier verhalen kwamen uiteenlopende thema's ter sprake. Ook bij dit Toekomstcafé legden jongeren hun eigen accenten als het gaat om de toekomst van Apeldoorn, maar bleek de rode draad vergelijkbaar met de andere toekomstgesprekken.

Identiteit van Apeldoorn

Volgens de jongeren mag het echt wel wat bruisender in de stad! Ze zijn enthousiast over de grote evenementen en vragen om flexibilisering van de regels, bijvoorbeeld als het gaat om geluid. Ze zouden graag zien dat Apeldoorn zich meer tot een studentenstad ontwikkelt. Hiervoor is een eigen universiteit niet noodzakelijk. Wel kan er meer samengewerkt worden met universiteiten en kenniscentra. Dit vraagt volgens hen echter wel om een stevige impuls voor het aanbod in horeca en andere voorzieningen. Ook vernieuwing van het culturele aanbod is volgens hen gewenst, bijvoorbeeld door meer in te zetten op kunst, zoals street art, en andere muziekstromingen, zoals hiphop. Op creatief vlak kan de gemeente de kwaliteiten van jongeren meer benutten. Daarvoor ontbreken volgens hen nu de voorzieningen. Sinds de fusie van Gigant en Markant is er diversiteit verloren gegaan. Door bezuinigen is cultuur vaak te duur en is het aanbod te beperkt. Hetzelfde ervaren zij op het gebied van de breedtesport.

Ga voor een bruisend Apeldoorn!"

De jongeren wijzen er ook op dat de fysieke kwaliteit van de stad en de dorpen heel belangrijk is. Bouw dat uit en behoud wat mogelijk is, is hun devies. Het zijn juist de verschillen tussen wijken en dorpen die keuzemogelijkheden geven. Het groen is daarbij een vaste verbindende waarde. De aantrekkelijkheid van de gemeente zal ook mensen van buiten aantrekken. Dat is volgens hen geen probleem zolang de stad en dorpen hun DNA en groene kwaliteit behouden. Apeldoorn hoeft niet te groeien naar een grotere stad, wel naar een betere stad.

"Apeldoorn hoeft niet te groeien naar een grotere stad, wel naar een betere stad."

Samenleven

De jongeren maken zich zorgen over de manier waarop de politiek omgaat met ouderen en jongeren in Apeldoorn. Omzien naar elkaar is voor hen een belangrijke waarde. De gemeente mag ontmoeting meer stimuleren, bijvoorbeeld door woningen te combineren met aanvullende functies, zoals een sportschool, een collectieve tuin of een gemeenschappelijke woonkamer. Ook willen ze dat de gemeente zorgt voor voldoende betaalbare woningen en buurthuizen. Ze roepen de gemeente op om meer met jongeren in contact te komen, echt naar ze te luisteren en hun kwaliteiten te zien.

Gezondheid

Gezondheid is voor veel jongeren een belangrijk thema. Ze willen dat de gemeente een leidende rol op zich neemt om de gezondheid van de inwoners te stimuleren en de

juiste voorwaarden te creëren. Maar dat betekent niet dat de gemeente en andere overheden alles van je mogen weten. Privacy is voor hen heel belangrijk. Daarbij hebben ze meer vertrouwen in de overheid dan in grote bedrijven die economische belangen bij gezondheidsdata hebben. Tegelijkertijd zien ze een belangrijke rol voor het bedrijfsleven als het gaat om innovatie en gezondheid. De overheid moet er daarom zijn om innovatie te stimuleren en te reguleren. Zo kan er bijvoorbeeld betere onafhankelijke informatie beschikbaar komen voor wat goed en slecht voor je is op het gebied van voeding, lichaam en mentale gezondheid. Hierdoor kunnen gezondheidsproblemen door stress of eenzaamheid worden voorkomen. Ook het stimuleren van fysieke ontmoeting is daarbij belangrijk.

Innovatie

De jongeren hebben een groot vertrouwen in innovatie. Sterker nog, technologische ontwikkelingen zijn in volle gang en niet meer weg te denken uit onze samenleving. Ook voor de problemen van nu, zullen in de toekomst door wetenschap en innovatie oplossingen worden gevonden. Zo zal er bijvoorbeeld op het vlak van duurzaamheid een hoop veranderen. De jongeren geven aan dat de gemeente bij dit complexe onderwerp de leiding moet nemen. Volgens de jongeren zullen door innovatie ook de banen in de toekomst veranderen. Misschien houden we wel meer vrije tijd over. De introductie van een basisinkomen kan volgens hen een oplossing bieden. In dat geval is een baan een keuze in plaats van een noodzaak en werk je niet voor geld maar omdat je het echt leuk vindt. Bestaat er dan nog wel geld in de toekomst?

Freestyler Dani bij het Toekomstcafé

voor geld! Voor geluk?

ruilen?

Voorafgaand aan het Toekomstcafé voor jongeren, is er een enquête uitgezet met daarin stellingen over de toekomst. Deze enquête is verspreid door het netwerk Jong Apeldoorn via sociale media. 58 jongeren tot en met 35 jaar hebben de enquête ingevuld, de gemiddelde leeftijd is 24 jaar. Hiernaast de resultaten.

In 2030 zou ik willen dat....

Stelling	👍	👎
... Apeldoorn is uitgegroeid tot een hippe bruisende stad.	81%	19%
... Apeldoorn een groene en relaxte plek is om te wonen.	98%	2%
... jongeren en ouderen samenleven in gemengde wooncomplexen.	62%	38%
... jongeren in appartementenflats in het centrum wonen.	71%	29%
... jongeren graag in de dorpen willen wonen.	41%	59%
... ouderen door robots worden verzorgd.	22%	78%
... Apeldoorn een hogeschool en/of universiteit heeft.	81%	19%
... je in de binnenstad vooral lokale producten kunt kopen.	47%	53%
... toeristen uit het hele land vakantie vieren in Apeldoorn.	67%	33%
... Apeldoorn een broedplaats is voor startups en technologie.	76%	24%
... de meerderheid van de energie in Apeldoorn duurzaam wordt opgewekt.	90%	10%
... de meerderheid van het afval in Apeldoorn gerecycled wordt.	91%	9%
... de binnenstad autovrij is.	33%	67%
... al het openbaar vervoer elektrisch is.	83%	17%
... je overal in de stad en dorpen een deelfiets kunt pakken.	72%	28%

APELDOORN Hoe ziet de wijk van de toekomst eruit? Over die vraag wordt momenteel in Apeldoorn diep nagedacht. De gemeente maakt een zogenoemde omgevingsvisie. Het is het uitgelezen moment om eens goed na te denken over hoe de stad en dorpen er uit moeten zien. In welke banen dient het moderne verkeer geregeld te worden, welke maatregelen rond klimaat en natuur zijn nodig? De gemeente houdt daarvoor uitgebreide gespreksrondes met wijkbewoners. Ook scholieren zijn uitgedaagd hun toekomstbeeld van 'de wijk van de toekomst' te maken. De resultaten zijn in een kleine expositie ondergebracht, die gisteren is geopend. De creatieve invullingen zijn te bekijken in het stadhuis. FOTO KEVIN HADJINS

Expositie Jongeren over de wijk van de toekomst

JONGEREN OVER DE WIJK VAN DE TOEKOMST

Tijdens de toekomstgesprekken hebben we veel Apeldoorners gesproken. We merkten dat de jongeren ondervetgenwoordigd bleven in het participatietraject. Zij zijn een onmisbare stem in de toekomst van Apeldoorn. Gymnasium Apeldoorn deed in het voorjaar 2018 mee met de leerlingenwedstrijd 'Wijk van de toekomst'. De lesmodule is verbonden aan de omgevingsvisie van Apeldoorn.

Deze lesmodule is gebaseerd op de landelijke omgevingsvisie. Leerlingen leerden dan ook van alles over de vraagstukken van de toekomst, zoals klimaatadaptatie, veranderingen op het gebied van mobiliteit en bevolkingsgroei. Als eindopdracht moesten de leerlingen een maquette - digitaal of papier - maken van hun ideale wijk van de toekomst. Met deze maquette konden ze meedoen aan een landelijke wedstrijd, uitgeschreven door het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Universiteit Utrecht (Urban Futures Studio), The Cloud Collective en het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap (KNAG).

Gymnasium Apeldoorn heeft met vijf tweede klassen meegedaan aan deze wedstrijd, maar viel helaas niet in de (landelijke) prijzen. Maar de ideeën van de leerlingen over hun wijk van de toekomst zijn van grote waarde voor de Apeldoornse omgevingsvisie. Daarom organiseerden we een tentoonstelling in het stadhuis, waar leerlingen met beleidsmakers in gesprek konden gaan.

Leerlingen vertelden vol overgave over hun ideeën voor de wijk van de toekomst.

Ongeveer 15 afgevaardigden van de 130 leerlingen kwamen naar het stadhuis en hebben hun maquettes tentoongesteld. De leerlingen vertelden vol overgave over hun ideeën voor de wijk van de toekomst.

Een greep uit de resultaten:

- 'Apeldoorn is gegroeid en dichtbevolkter geworden, daarom is er hoogbouw'.
- 'Wegen bestaan uit zonnepanelen'.
- 'Energie is heel belangrijk, daarom zijn er zonnepanelen op daken en is er een windmolen in de wijk'.
- 'Er komt een metro onder de grond, waardoor er extra ruimte is voor woningen en kantoren'.

Opvallend aan de maquettes van de leerlingen is dat zij duurzaamheid als vanzelfsprekend zien. Bijna iedere wijk van de toekomst is voorzien van zonnepanelen of windmolens. Ook het ondergrondse metronetwerk is populair; in de toekomst zullen veel minder mensen zelf een auto bezitten. Er wordt volgens de leerlingen ook meer gebruik gemaakt van de bus, en dat is ook nog eens goed voor het onderling contact. Ook het groen in Apeldoorn komt veel terug. In de toekomst zijn er meer parken, die vaker worden gebruikt, en zijn er groene daken waarop mensen recreëren.

Leerlingen zien duurzame energie opwekken als vanzelfsprekend.

De Stentor plaatste een krantenartikel over de expositie.

Slotbijeekomst

ET IDEE

@gmail.com
act experiment!

Apeldoorn
Apeldoorn in 2030

SLOTBIJEENKOMST

SAMEN NAAR EEN BETROKKEN APELDOORN

De straatinterviews, Toekomstexpedities en Toekomstverhalen hebben veel ideeën, beelden en wensen over de toekomst opgeleverd. Al deze informatie is verwerkt in het concept 'Toekomstverhalen: hoe zien Apeldoorners 2030?'. In een tussentijdse reflectiebijeenkomst is de eerste versie besproken met een selecte groep deelnemers. Zijn we op de goede weg met de verwerking van alle informatie? Herkennen zij de gesprekken die zijn gevoerd? Op basis van hun feedback is verder gewerkt aan het definitieve stuk. Ook de extra activiteiten voor jongeren en bewoners met een migratieachtergrond zijn hieraan toegevoegd.

Tijdens de Slotbijeenkomst stond de vraag centraal of de opbrengst uit het participatietraject goed en volledig is verwerkt in 'Toekomstverhalen: hoe zien Apeldoorners 2030?'. Alle bewoners die deel hebben genomen aan de toekomstgesprekken waren uitgenodigd, evenals de genodigden van de allereerste kick-off bijeenkomst. In Filmtheater Gigant verzamelden zich 65 deelnemers, die een avond lang in gesprekken over het stuk.

Veel inwoners herkenden zich in de Toekomstverhalen. Het is herkenbaar, omdat het past bij de gemeente Apeldoorn, en omdat het goed weergeeft waarover gesproken is bij de toekomstgesprekken. Tegelijkertijd was er bij de deelnemers ruimte voor reflectie. Het is wel erg positief gesteld, met deze inhoud kun je het eigenlijk niet oneens zijn! Is er voldoende aandacht voor de grote problemen die op ons af komen, zoals klimaatverandering? Tot welke keuzes leidt dit nu? Is het voldoende toekomstgericht? Waar is de experimenteerruimte en waar is de innovatie? Zo ontstonden in dit gesprek nieuwe onderstrebingspunten:

- Groen en rust behouden: we zijn een parel in het groen en dat moet je behouden. Werk toe naar verdrievoudiging van al het groen in 2030: groen, groener, groenste stad!

Groei gaat vanzelf, stuur er niet bewust op, maar houdt vast aan je kwaliteiten.

- Stuur op kwaliteit in plaats van financiën. Streef ernaar de kwaliteit van Apeldoorn vijf keer te laten toenemen.
- Experimenteer op allerlei gebieden: architectuur, een aantrekkelijke binnenstad, versterken van sociale cohesie en ontwikkelen van nieuwe woonvormen.
- Meer aandacht voor de verdrogingsproblematiek rond klimaatverandering, voor behoud natuurwaarden en biodiversiteit en voor de relatie tussen platteland en stad.
- Denk in de hoogte: zie de wijk Kerschoten als fraai voorbeeld van de dichtste wijk van Apeldoorn met een prachtige groene uitstraling. Breng de visie op hoogbouw in samenhang met je historische groei.
- Denk ook in flexibilisering van je plannen, organisatie, cultuur en bestuur.
- Richt werken en onderwijs op onze sterke sectoren, zoals zorg, ICT en de maakindustrie.
- Geen enkele inwoner hoeft Apeldoorn te verlaten: er zijn levensloopbestendige woningen, in gemengde buurten en er is voldoende werkgelegenheid. Dat geldt zeker ook voor de jongeren die we aan Apeldoorn willen binden.
- Nog meer focus op vervoer voor ouderen.
- Zorg dat de binnenstad toegankelijk en bereikbaar blijft, door bijvoorbeeld gratis shuttlebussen en lage parkeertarieven.
- Gebruik het kanaal ook voor vervoer.
- Dorp en stad zijn allebei even belangrijk als onderdeel van onze identiteit.

Ook zijn er zaken genoemd die onderbelicht zijn gebleven:

- Veiligheid moet meer aandacht krijgen.
- Eenzaamheid en integratie tussen culturen zijn belangrijke thema's.
- De rol van overheid en burgers is nog niet duidelijk.

- Is de horizon wel ver genoeg? 2050 in plaats van 2030?
- Roep om meer burgerparticipatie als onderdeel van de visie.
- Ongerepte natuur wordt niet genoemd.
- Zwitsal: houd een kroeg open tot in de kleine uurtjes.
- Apeldoorn als onderdeel van de Veluwe wordt gemist.
- Behoeft aan inzicht in de gevolgen van de demografische ontwikkeling van Apeldoorn.
- Apeldoorn Fietsstad! Er moet nog wel een tandje bij om dit te bereiken.
- Maar inzichtelijk wat we al bereikt hebben, daarna pas richting geven aan de toekomst.
- Maak het concreet.

In een anonieme stemronde werd gevraagd om uit alle TOPideeën die in het stuk zijn opgenomen er één te benadrukken. In de uitkomst daarvan blijkt dat veel inwoners belang hechten aan de onderwerpen samenleven en wonen, en verbinding tussen verschillende generaties.

'Toekomstverhalen: hoe zien Apeldoorners 2030?' is een bonte verzameling, waarin geen keuzes worden gemaakt en waarin tegengestelde ideeën en dilemma's naast elkaar staan opgeschreven. Hoe dan met dit rijke materiaal om te gaan? Op een van de flappen werd geschreven dat het document opdracht geeft om van droom naar werkelijkheid te komen, met als ondertitel "Samen naar een betrokken Apeldoorn". Eén van de deelnemers formuleerde het als volgt: het helpt richting te geven, en het helpt bij het zoeken naar de juiste balans. Een mooie opdracht aan ons, de gemeentelijke organisatie en politiek, om dit te vertalen en mee te nemen bij het maken van de ruimtelijke koers voor Apeldoorn.

NABESCHOUWING

Door Lysias Advies in samenwerking met Maatschap voor Communicatie

Als adviesbureau zien wij veel gemeenten van dichtbij. In het half jaar dat wij deze opdracht voor de gemeente Apeldoorn hebben uitgevoerd, hebben we met veel Apeldoorners gesproken. In deze nabeschuiving delen we kort onze bevindingen en wat wij bijzonder vinden aan Apeldoorn.

Wat is nu eigenlijk het DNA van Apeldoorn?

Apeldoorn heeft veel te bieden voor haar inwoners. Ruim en groen wonen omgeven door prachtige natuur, met alle voorzieningen direct in de buurt. Veel bedrijvigheid en een strategische ligging langs de A1 en A50 met steden als Arnhem, Deventer, Zutphen en Zwolle binnen handbereik. Een hechte zorgstructuur in de dorpen en wijken waar tal van organisaties en vrijwilligers zich inzetten voor de medemens. En een scala aan grote attracties en (sport) evenementen die bezoekers van heinde en verre naar Apeldoorn trekken.

Stiekem zijn Apeldoorners best wel een beetje trots op hun Apeldoorn. Maar ze spreken het niet hardop uit. Dat wat voor iemand van buiten heel bijzonder is, vinden Apeldoorners heel gewoon. Zo is het voor Apeldoorners heel gewoon om zich over heel veel zaken te bekommeren. Er is veel wat hen aan het hart gaat en waarvoor zij zich in (willen) zetten. Normaal, vinden Apeldoorners dat. Wij hadden al snel in de gaten: als een Apeldoorner zegt dat iets heel normaal is, dan is dat iets heel bijzonders!

Aan één van de Toekomstafelers werd de slagzin 'Apeldoorn, we care' genoemd. Omzien naar elkaar, je inzetten voor dat wat je belangrijk vindt, zorgdragen voor jezelf, de ander en de omgeving. Apeldoorn we care, die ene zin omvat wat ons

betreft de kern van de Apeldoornse mentaliteit.

Waar gaat dat 'we care' dan over?

Apeldoorners bekommeren zich om het eigene karakter van hun gemeente. De natuur, het vele groen, de openheid en ruimte, de dorpen met elk hun eigen sfeer en identiteit, het gemoedelijke stadscentrum, het wooncomfort voor gezinnen en ouderen.

Apeldoorners bekommeren zich om elkaar. Buren helpen, vrijwilligerswerk doen, (mantel)zorg dragen voor anderen. Omzien naar mensen die van buiten Apeldoorn, of Nederland komen. Mensen die buiten de maatschappij zijn komen te staan. Samenleven met verschillende generaties: hoe jong en oud elkaar kunnen helpen en van elkaar kunnen leren.

Apeldoorners bekommeren zich over een leven lang leren en werken, op een manier die bij je past. Onderwijs dat recht doet aan ieders mogelijkheden en wensen, banen die recht doen aan de bevolking en identiteit van Apeldoorn.

Apeldoorners bekommeren zich over het milieu, de energievoorziening en het klimaat. Groene daken, zonnepanelen, samen voedsel produceren, recyclen, duurzaam vervoer: alles om ervoor te zorgen dat de komende generaties ook in gezondheid kunnen genieten van het groene karakter van Apeldoorn.

Apeldoorners bekommeren zich om hun eigen rol en verantwoordelijkheid. Zelf initiatief nemen, zelf de handen uit de mouwen, meewerken aan oplossingen, in gelijkwaardig partnerschap met de gemeente.

De indruk die ons het meest is bijgebleven is dat

Apeldoorners zich bekommeren om verbindingen, in de meest brede zin van het woord. Verbindingen tussen dorp en stad, jong en oud, nieuwkomer en oude garde, kouwe kak en volkse gezelligheid, vakmensen en academici, lokaal bedrijfsleven en scholen, overheid en inwoners. Verbinding tussen het Apeldoorn van vroeger, nu en van de toekomst. Een verbinding waar men zich medeverantwoordelijk voor voelt. En juist in die gezamenlijke verantwoordelijkheid schuilt het DNA van Apeldoorn.

COLOFON

Dit document is tot stand gekomen door Lysias Advies en Maatschap voor Communicatie in samenwerking met de gemeente Apeldoorn.

Gedicht, Aad van der Waal
Artikel Apeldoorns Stadsblad, Anja Straathof
Getekende illustraties, Picture your business
Foto Toekomsttafel hoofdstuk 1, Wilco Westrik
Foto Transformatorennetwerk, Ragaiy Sinout
Foto's Toekomstcafé, Ivo Kelava
Illustratie duim, Piktochart